

Stads- en Wijkmonitor 2021

Samenvatting en informatie over de
hoofdpogaven

12 april 2021

Opgesteld door:

Ad Manders /bureau Onderzoek en Statistiek, gemeente Nijmegen

Voorwoord

Met de jaarlijkse Stads- en Wijkmonitor geeft het gemeentelijke bureau Onderzoek en Statistiek (O&S) een beeld van de staat van de stad en deelgebieden daarbinnen. De monitor bestaat uit drie onderdelen:

1. Hoofdpogaven: informatie over de hoofdpogaven in de bestuursperiode 2018-2022. Bij de hoofdpogaven is ook een samenvatting van de Stads- en Wijkmonitor opgenomen.
2. Programma's: informatie over de onderwerpen binnen de gemeentelijke programma's, bijvoorbeeld economie en toerisme, werk en inkomen, bereikbaarheid, openbare ruimte en veiligheid. Hier vindt u verdiepende informatie over alle deelonderwerpen die bij de hoofdpogaven aan bod komen.
3. Wijken: informatie over de ontwikkelingen en stand van zaken in 36 Nijmeegse woonwijken.

De volledige Stads- en Wijkmonitor is te vinden op de website <https://www.nijmegen.nl/swm2021> (vanaf dinsdag 20 april 2021, 17.00 uur).

Hieronder vindt u onderdeel 1: de samenvatting plus de informatie over de hoofdpogaven.

In de tekst gaat het regelmatig over Nijmegen versus de benchmarksteden. Het gaat om de vaste set van steden, die bureau Onderzoek en Statistiek sinds 2013 bij stedenvergelijking hanteert. Bij de keuze voor die set is gekeken naar drie criteria: wel of geen kennisstad, bevolkingsomvang en nabijheid. De set ziet er als volgt uit: zeven kennissteden (studentensteden) met tussen de 120.000 en 235.000 inwoners (**Eindhoven, Enschede, Groningen, Leiden, Maastricht, Nijmegen en Tilburg**) en **Arnhem** (stad van vergelijkbare omvang nabij Nijmegen).

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3
1. Samenvatting	4
1.1. Aantrekkelijke stad	4
1.2. Economisch veerkrachtige stad	5
1.3. Sociale stad	6
1.4. Duurzame stad	7
2. Aantrekkelijke stad	9
2.1. Waardering bewoners voor stad en buurt	9
2.2. Belangstelling studenten voor Nijmegen	13
2.3. Belangstelling voor wonen in Nijmegen	15
2.4. Waardering ondernemers voor stad	17
2.5. Waardering bezoekers voor binnenstad	18
2.6. Waardering voor evenementen	20
2.7. Aantrekkingskracht op regio	21
2.8. Beeld van Nijmegen bij Nederlanders	22
2.9. Ranglijsten grote steden	23
3. Economische veerkracht	24
3.1. Banen	24
3.2. Ondernemersklimaat	26
4. Sociale stad	29
4.1. Inleiding	29
4.2. Gezondheid en welzijn	29
4.3. Zorg en ondersteuning	33
4.4. Inzet voor anderen	37
4.5. Inkomenssituatie	39
5. Duurzame stad	41
5.1. Energieverbruik en duurzame energie	41
5.2. Omgaan met grondstoffen	42
5.3. Duurzame mobiliteit	43
5.4. Leefmilieu	44

1. Samenvatting

In de Stads- en Wijkmonitor schetsen we een beeld van Nijmegen op basis van statistieken en onderzoeken. In grote lijnen is dit het beeld van Nijmegen in relatie tot de hoofdpogingen van de huidige bestuursperiode: het werken aan een aantrekkelijke, economisch veerkrachtige, sociale en duurzame stad.

1.1. Aantrekkelijke stad

- Bij het laatste bewonersonderzoek in 2019 gaven de Nijmegenaren hoge rapportcijfers voor de stad (7,8) en de woonbuurt (7,6). De cijfers waren iets hoger dan bij eerdere metingen. Geen enkele woonwijk scoorde onvoldoende; de rapportcijfers voor de afzonderlijke wijken lagen tussen de 6,6 en de 8,3. Wel zijn er binnen de wijken diverse buurten en kleinere gebieden die om extra aandacht vragen.
- Ook de binnenstad wordt hoog gewaardeerd. Het rapportcijfer van bezoekers steeg in 2018 naar een recordhoogte (7,7) en daalde licht in coronajaar 2020 (7,6). De coronacrisis heeft een forse impact op de binnenstad, onder meer: veel minder bezoekers (naar schatting 40% minder dan in 2018), veel minder bezoeken aan podiumvoorstellingen (-72% t.o.v. 2019), een halvering van het aantal museumbezoeken en filmbezoeken bij LUX en een flinke afname van het aantal banen in de horeca. Het beeld van bezoekers over de vooruitgang van de binnenstad - in de afgelopen tijd en in de komende periode jaren - is in 2020 duidelijk minder positief dan in 2018.
- Veel Nijmegenaren werken buiten de stad (46.000, 53% van de Nijmeegse werknemers). De uitgaande pendel is in vijf jaar tijd met 30% toegenomen. Nijmegen is een hooggewaardeerde woonstad die als uitvalsbasis naar werk elders in Nederland dient.
- Als belangrijk knelpunt kwam bij het laatste bewonersonderzoek in 2019 opnieuw de verkeersdruk in en om de stad naar voren. Diverse onderzoeken laten zien dat het oordeel over de bereikbaarheid met de fiets positiever is dan over de bereikbaarheid met de auto en het openbaar vervoer.
- In de afgelopen jaren nam het inwonertal snel toe (+11.300 in de periode begin 2013 tot begin 2020). Echter in 2020 zien we een lichte daling (- circa 300), die te maken heeft met een lagere vestiging van buitenlandse studenten, oversterfte door de coronapandemie en een laag woningbouwcijfer. In 2020 werden minder nieuwbouwwoningen opgeleverd dan in de jaren daarvoor (460 tegenover gemiddeld 1.000 in de acht jaar daarvoor). In 2020 vertrekt per saldo een groot aantal Nijmegenaren naar de regio. Aan verhuizingen binnen de regio liggen vaak woningredenen ten grondslag.
De trendbreuk in 2020, minder of zelfs geen toename van het aantal inwoners, is in alle grotere Nederlandse steden te zien.
- De laatste jaren is het aantal studenten dat in Nijmegen op kamers woont afgenomen, maar tegelijk nam aantal studenten aan de Radboud Universiteit en HAN verder toe tot 44.000 in 2019/2020 (exclusief deeltijdstudenten). Een raming van de studentenaantallen binnen het hoger onderwijs in 2027/2028 laat voor Nijmegen een daling met 4% zien.
- De krapte op de woningmarkt houdt aan. De coronacrisis heeft niet geleid tot een afkoeling van de koopmarkt; het koopwoningaanbod is nog steeds laag en de woningprijzen zijn verder gestegen. We begint de gemiddelde woningprijs in 2020 wat

te schommelen.

Ook blijft het moeilijk om een huurwoning te vinden. Dat geldt nog sterker voor starters dan voor doorstromers. De kans op succes wanneer men reageert op een huurwoning van een woningcorporatie is in 2020 verder gedaald naar 5%.

- Als we naar de bevolkingsprognoses kijken, neemt het aantal huishoudens in Nijmegen de komende 15 jaar tussen de 10.000 en 15.000 toe. Dat vraagt om veel nieuwbouw in Nijmegen-Noord en de rest van de stad, waarvoor ook al veel plannen bestaan. Het aandeel eenpersoonshuishoudens, dat al hoog is (54%), zal naar verwachting het sterkst groeien, naar meer dan 60% in 2040.
- ABF verwacht dat de woningmarktregio Nijmegen nog vele jaren tot de gebieden met naar verhouding het grootste woningtekort van Nederland zal behoren (in 2019 stond de regio op de derde plaats, na Amsterdam en Utrecht).
- Mede door corona is het aantal geregistreerde inbraken en diefstallen in 2020 verder afgenomen (-16% t.o.v. 2019); het aantal geregistreerde gevallen van overlast daarentegen nam met 38% toe.

1.2. Economisch veerkrachtige stad

- Na 2017 trekt de banengroei over een breed front flink aan. Met een plus van circa 7.500 banen komt het aantal banen in de stad najaar 2020 op 105.500. De eerste cijfers over het verloop in coronajaar 2020 (cijfers tot najaar 2020) laten een groei van het totaal aantal banen in 2020 zien en een afname van het aantal banen in de horeca (-850). Ongewis is hoe de coronatijd in de komende periode van invloed zal zijn op de werkgelegenheid.
- De werkloosheid daalde naar 4% in 2019. Dat was lager dan de 4,7% voorafgaand aan de economische crisis, die in 2008 begon. In 2020 zien we een toename naar 4,6%.
- Opvallend is dat het aantal startende bedrijven in heel 2020 nog wel iets is toegenomen, maar duidelijk minder dan voorheen. Het aantal stoppers nam wel duidelijk toe in 2020 (+19%), overigens zonder een stijging van het aantal faillietverklaringen. Daarmee is de sterke groei in de afgelopen jaren van het aantal inschrijvingen in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel afgevlakt.
- Op de bedrijfsruimtemarkt is er sprake van krapte en het direct uitgeefbaar aanbod op de bedrijventerreinen is de laatste jaren geleidelijk afgenomen. De kantorenmarkt daarentegen werd in 2020 minder krap en de markt voor winkelruimte blijft onverminderd ruim.
- Het ondernemersvertrouwen in de regio daalde na de start van de coronacrisis tot naar een historisch dieptepunt, maar nam vervolgens ook weer fors toe. Het laatste kwartaal van 2020 was er weer een terugval.
- De laatste meting voor de Monitor Vestigingsklimaat in 2018 liet zien dat de waardering van ondernemers voor het ondernemersklimaat in Nijmegen stabiel en hoger dan in andere steden was. In 2021 voeren we een nieuwe meting uit.
- Het aantal WW-uitkeringen was eind 2020 350 hoger dan tijdens de start van de coronacrisis. Die groei heeft vooral te maken met de toename van het aantal jongeren tot 27 jaar met zo'n uitkering.
- Ruim zes op de tien banen van werknemers in Nijmegen wordt vervuld door mensen die niet in Nijmegen wonen (circa 60.500 personen). Onder hen vooral veel mensen die in de gemeenten direct rond Nijmegen wonen (een derde van de inkomende pendel), maar ook veel die in de rest van Gelderland of Noord-Brabant wonen. De inkomende

pendel is in vijf jaar tijd met 23% gegroeid. Nijmegen is een belangrijke werkstad binnen de regio.

1.3. Sociale stad

- De gemeente biedt bewoners met ondersteuningsvragen en problemen op allerlei manieren hulp, onder meer via:
 - Stips voor Nijmegenaren met informatie- en adviesvragen (23.000 bezoeken in 2019);
 - sociale wijkteams, die als toegangspoort voor de Wmo en jeugdzorg dienen (in 2020 10.000 aanmeldingen door 7.700 verschillende personen; in de loop van 2021 komen in de plaats van de sociale wijkteams brede basisteams jeugd en gezin en brede basisteams volwassenen);
 - algemene voorzieningen en preventieve hulpverlening;
 - allerlei maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo en jeugdhulp (afgestemd op de persoonlijke situatie);
 - Regieteams voor de aanpak van huishoudens met meervoudige problemen, die deels overlast veroorzaken (in 2020 waren er 401 casussen in behandeling);
 - het Veiligheidshuis voor hulpverlening op basis van een combinatie van zorg en strafrecht (dwang) in gevallen van complexe problematiek (in 2019 waren er 284 Nijmeegse casussen in behandeling);
 - diverse regelingen voor inkomensondersteuning.
- Het aantal cliënten voor maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo (hulpmiddelen, huishoudelijke hulp, ambulante begeleiding, dagbesteding, 24uursopvang, crisisopvang) nam toe van 11.170 over heel 2017 naar 12.640 over heel 2020 (+13%). Het gemiddelde rapportcijfer van cliënten voor de kwaliteit van de Wmo-voorzieningen ligt op 7,5. Bij de groei van het aantal Wmo-cliënten zijn de vergrijzing en het beleid gericht op zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen belangrijke factoren. Ongeveer de helft van de Wmo-voorzieningen wordt afgenomen door 65-plussers en de afgelopen jaren nam het aantal ouderen in Nijmegen relatief sterk toe. Die sterke groei zal doorzetten - het aantal 70-plussers zal volgens de gemeentelijke prognose toenemen van 19.500 in 2020 naar 28.500 in 2035 - en zal leiden tot een grotere zorgvraag en ook tot een grotere behoefte aan woonruimte geschikt voor ouderen.
- Na enkele jaren van stijging is het aantal cliënten jeugdhulp in 2020 licht gedaald naar circa 4.500. Het gaat om ruim 15% van alle Nijmegenaren onder de 18 jaar en circa 150 18-22-jarigen die verlengde jeugdhulp ontvangen. In een deel van de gevallen is verblijf buiten het eigen gezin noodzakelijk voor de behandeling of voor het veilig opgroeien van kinderen (plaatsing in een pleeggezin of gezinshuis). Het aantal cliënten jeugdhulp met verblijf is ongeveer gelijk gebleven (circa 500). Het gemiddelde rapportcijfer van cliënten voor de kwaliteit van de jeugdhulp ligt ruim boven de 7.
- Bij hulp en ondersteuning bieden aan personen en organisaties spelen bewoners een belangrijke rol. In 2019 gaf 14% van de Nijmegenaren mantelzorg en bood 19% hulp aan personen buiten het eigen huishouden. Verder zette 26% zich in als vrijwilliger voor een organisatie en 23% voor de woonbuurt. Ruim de helft van de Nijmegenaren zette zich op minstens 1 van deze manieren in. Dit aandeel is sinds 2013 weinig veranderd.
- Al enige jaren zien we dat circa 12% van de huishoudens een inkomen heeft dat volgens het CBS risico op armoede geeft; 6% heeft dat al minstens 4 opeenvolgende

jaar. Kijken we naar een wat hogere inkomensgrens, dan zien we dat 22% van de huishoudens een inkomen tot 130% van het sociaal minimum heeft. Circa 15% van de huishoudens maakt gebruik van 1 of meer gemeentelijke regelingen voor inkomensondersteuning. Onderzoek uitgevoerd door het Nibud laat zien dat wanneer minimahuishoudens gebruikmaken van bestaande inkomensregelingen, ze in hun basisbehoeften kunnen voorzien.

- Na enkele jaren van daling, nam het aantal bijstandsuitkeringen vanaf maart 2020 tot begin 2021 met 280 toe tot 7.400.
- Opvallend is dat het aantal meldingen bij Bureau Schuldhulpverlening in 2020 (280) flink lager ligt dan in 2019 (376). Mogelijk gaan we pas later sterkere effecten van de coronacrisis op de inkomenssituatie van huishoudens zien. Er is veel gebruikgemaakt van steunmaatregelen van de overheid. Zo heeft circa 40% van de 8.400 zzp-ers gebruikgemaakt heeft van de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO).
- Een deel van de huishoudens heeft veel hulp en ondersteuning nodig. Als we kijken naar alle regelingen op het vlak van zorg, jeugd, inkomen en werk, blijkt dat 3.500 huishoudens gebruikmaken van minstens vijf regelingen.
- We hebben nog geen goed zicht of de effecten van de coronacrisis op het welzijn van de Nijmegenaren. Wel komen uit peilingen van de GGD en het RIVM, die vanaf voorjaar 2020 zijn verricht, de volgende beelden naar voren: 15% van de Nijmegenaren is psychisch minder goed gezond (2% ernstig ongezond), circa 60% is eenzaam (46% enigszins en 13% ernstig) en veel inwoners sporten minder dan voor de coronacrisis (een kleinere groep is meer gaan sporten).

1.4. Duurzame stad

- Een toenemend aantal Nijmegenaren geeft aan zich er van bewust te zijn hoeveel stroom en gas er in zijn of haar huishouden maandelijks wordt verbruikt (in 2021 66% van de Stadspanelliden, versus 50% in 2017). Het gemiddelde elektriciteitsverbruik per woning is al jaren aan het dalen (beperkte daling in 2019). En dat geldt ook voor het gemiddeld gasverbruik. Het aandeel van de woningen met een energielabel met minimaal energielabel B is gestegen van 20% in 2013 naar 39% in 2019. Het aantal woningen aangesloten op stadsverwarming steeg van 2.700 in 2011 naar ruim 6.200 in 2019.
- Tegelijk met de daling van het gemiddelde stroom- en gasverbruik van huishoudens, is het aantal huishoudens in de stad toegenomen, wat de daling van het totale energieverbruik van huishoudens drukt. Bij de zakelijke verbruikers is het totale stroom- en gasverbruik veel sterker afgenomen, vooral door sloop, sluiting en productiewijzigingen. De helft van gebouwen met een energielabel, die geen woonbestemming hebben, heeft minimaal energielabel B. Het totale energieverbruik in Nijmegen is in de periode 2008-2019 met 18,4% gedaald.
- De meeste Nijmegenaren (negen van de tien stadspanelliden) vinden de toepassing van duurzame energie belangrijk. Het aantal woningen met een zonnestroominstallatie is gestegen van ruim 400 in 2011 naar richting de 9.700 in 2019 (12% van de woningen). Ook het aantal bedrijven met een zonnestroominstallatie is fors gestegen, van 131 in 2015 naar 438 in 2019.
- Naast de zonnestroom, zijn de vier windturbines langs de A15 goed voor 10 megawatt. Vier van de tien Nijmegenaren (Stadspanelliden) is in principe voorstander van plaatsing van windmolens binnen onze gemeente. Over het algemeen heeft men liever

dat windmolens buiten de directe woonomgeving worden geplaatst, bijvoorbeeld op bedrijventerreinen of aan de rand van de stad.

- Het percentage hernieuwbare energie - ook wel duurzame of groene energie genoemd - is in Nijmegen toegenomen van circa 2% in 2016 naar 3,5% in 2018. Een actueler cijfer is nog niet beschikbaar.
- Nijmegen blijft opvallend presteren als het gaat om afvalscheiding. Het hergebruikpercentage voor huishoudelijk afval ligt op 72%. Dat is hoger dan in andere steden. Het hergebruikpercentage is na een langere periode van daling de laatste jaren niet verder gedaald. Een deel van de Nijmegenaren (Stadspanelleden) denkt het huishoudelijk afval beter te kunnen scheiden dan men nu doet: 20% beter en 26% iets beter.
- Nijmeegse particuliere tuinen zijn vergeleken met andere steden in grote mate verhard. In 2018 bedroeg het oppervlak steen gemiddeld genomen 67% van de totale tuin, tegenover 54% gemiddeld voor de benchmarksteden. Betegelde tuinen worden in verband gebracht met toename van zomerse hitte in de stad, wateroverlast en verslechtering van overlevingsmogelijkheden voor kleine dieren.

2. Aantrekkelijke stad

2.1. Waardering bewoners voor stad en buurt

Rapportcijfer voor stad licht gestegen

Nijmegenaren waarderen de stad als woon- en leefgemeente in 2019 gemiddeld met een 7,8. Dat is iets hoger dan in 2015 (7,6) en 2017 (7,7). Een ruime meerderheid vindt Nijmegen een mooie stad (89%) en is gehecht aan de stad (87%), ruim twee derde vindt de Nijmeegse binnenstad aantrekkelijk (68%) en driekwart is trots op de stad.

Een derde van de Nijmegenaren geeft in 2019 aan dat Nijmegen in het voorgaande jaar vooruit is gegaan, 13% ziet achteruitgang. Het meest genoemd bij vooruitgang is de aanpak van de Waalkade, gevolgd door verbeteringen aan fietspaden, meer levendigheid/evenementen/culturele activiteiten, meer groen, nieuwbouw en verbetering van het winkel- en/of horeca-aanbod.

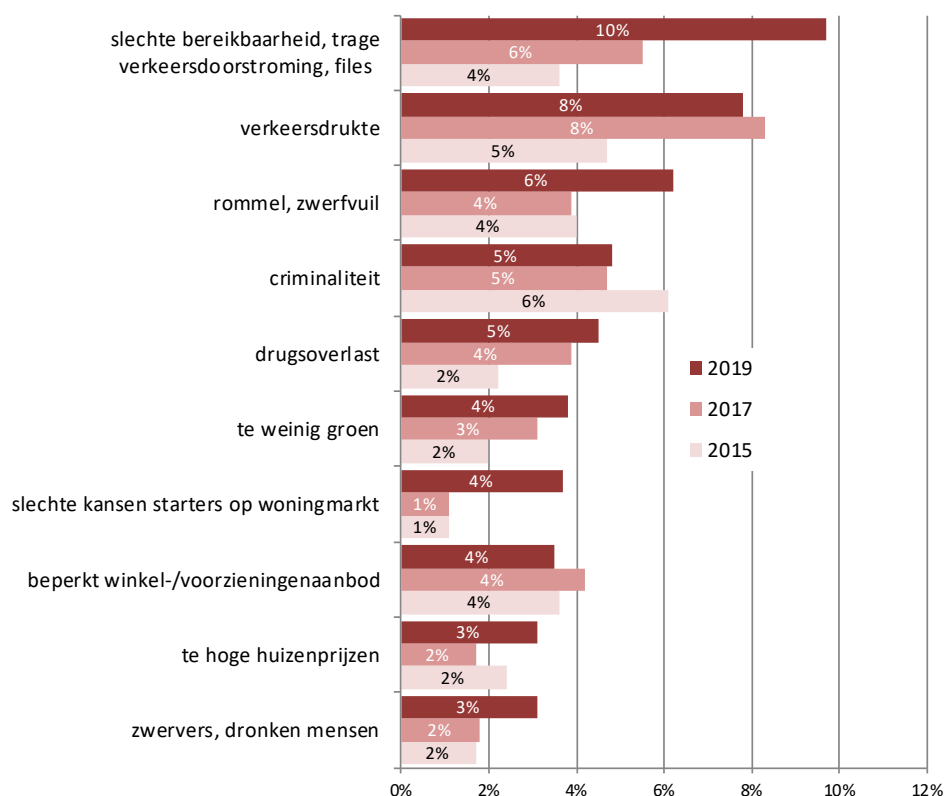
De meest genoemde zaken bij achteruitgang zijn winkelleegstand, een verslechterde bereikbaarheid/verkeersdoorstroming (o.a. files), een toename van de verkeersdruk en een afname van de veiligheid.

Slechte verkeersdoorstroming en verkeersdruk staan bovenaan in ranglijst stadsproblemen

Aan de Nijmegenaren is in 2019 weer gevraagd wat de belangrijkste problemen in de stad zijn, waaraan de gemeente wat zou moeten doen. Na de opening van de Oversteek in 2013 daalde de slechte verkeersdoorstroming in de ranglijst van belangrijkste stadsproblemen in 2015 naar de vierde plaats. In 2019 staat dit knelpunt weer bovenaan (door 10% genoemd). Hierbij aansluitend is het rapportcijfer van bewoners voor de bereikbaarheid van de stad met de auto gedaald van 6,9 in 2017 naar 6,5 in 2019 (was 5,9 in 2011). Daarbij moet bedacht worden dat in 2019 de renovatie van de Waalburg begon, waardoor er maar 1 rijstrook de stad in beschikbaar was en ook maar 1 rijstrook de stad uit. Voor de opening van de Oversteek werd de slechte verkeersdoorstroming door 16% als een van de belangrijkste stadsproblemen genoemd en lag het rapportcijfer van bewoners voor de bereikbaarheid van de stad met de auto op 5,9.

De sterkste stijger op de ranglijst van belangrijkste stadsproblemen volgens bewoners is 'slechte kansen voor starters op de woningmarkt'. En ook 'te hoge huizenprijzen' behoort tot de stijgers.

De grootste dalers (uit de top tien gevallen) zijn: 'betaald parkeren te duur', 'te weinig banen' en 'aanpak voor Waalkade nodig'.

Figuur 1: Meest genoemde aan te pakken stadsproblemen volgens bewoners. Bron: Burgerpeiling, O&S.

Afname inbraak en diefstal en toename overlast en cyber-/gedigitaliseerde criminaliteit

Het percentage Nijmegenaren, dat zich in de buurt vaak of soms onveilig voelt, is in de periode 2011-2019 geleidelijk gedaald van 19% naar 15%. Twee procent gaf in 2019 aan zich 'vaak' onveilig te voelen en 13% 'soms'. Het rapportcijfer, dat bewoners in 2019 voor de veiligheid in de buurt gaven, was gelijk aan het gemiddelde voor de benchmarksteden (7,2). Het oordeel van burgers over het functioneren van de gemeente en de politie voor wat betreft de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid was in 2019 in Nijmegen positiever dan in de benchmarksteden. In 2021 vinden nieuwe metingen van de veiligheidsbeleving plaats.

Sinds de start van de coronacrisis zien we sterke veranderingen in de aantallen geregistreerde misdrijven en incidenten:

- Na een sterke daling van het aantal geregistreerde gevallen van inbraak en diefstal in de periode 2013 -2018, was er in 2019 sprake van een lichte toename. In 2020 is zien we weer een forse verdere daling (-16% ten opzichte van 2019). In de periode 2013-2019 zagen we in het algemeen een daling van het aantal geregistreerde geweldsdelicten.
- In 2020 nam het aantal geregistreerde gevallen van bedreigingen, zedenmisdrijven en wapenbezit toe en nam het aantal geregistreerde gevallen van mishandelingen, straatroven, woningovervallen en huiselijk geweld af. In totaal was in 2020 sprake van een lichte afname van het aantal geregistreerde geweldsdelicten (-3%).
- Sinds de start van de coronacrisis is het aantal geregistreerde gevallen voor vijf soorten overlast flink gestegen: jeugdoverlast, geluidshinder, burengerucht, overlast van zwervers en overlast door verwarde personen. In totaal lag het aantal geregistreerde gevallen van overlast in 2020 38% hoger dan in 2019. Voor twee soorten overlast zien we dat de stijgende trend van de afgelopen jaren in 2020 is doorgezet: overlast van zwervers en drugs- en drankoverlast.

- Politiegegevens duiden verder op een forse toename van cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit in 2020 (naar schatting met 45% toegenomen ten opzichte van 2019).

Rapportcijfer voor buurt licht gestegen

Nijmegenaren waarderen hun woonbuurt als plek om te wonen en leven in 2019 gemiddeld met een 7,6. Dat is iets hoger dan in 2015 (7,4) en 2017 (7,5). De score voor de sociale kwaliteit (verbondenheid van bewoners met buurt en buurtgenoten) is gelijk gebleven. Ook op de volgende punten is er weinig veranderd:

- ruim twee derde van de bewoners is gehecht aan de buurt;
- ruim driekwart voelt zich medeverantwoordelijk voor de buurt;
- circa dertig procent zet zich in de vrije tijd in voor de buurt;
- ruim zeventig procent vindt de buurt schoon;
- ruim tachtig procent vindt dat er weinig vernield wordt in de buurt;
- 85% voelt zich in de buurt zelden of nooit onveilig;
- ruim twee derde is tevreden over de groenvoorzieningen in de buurt;
- twee derde is tevreden over het aanbod voor sporten en bewegen in de buurt;
- 19% heeft de indruk dat parkeeroverlast in de buurt vaak voorkomt;
- 16% ervaart in de buurt vaak geluidsoverlast.

In vergelijking met 2017 hebben in 2019 minder Nijmegenaren de indruk dat jongerenoverlast vaak in de buurt voorkomt (10%) en hebben meer Nijmegenaren de indruk dat drugsoverlast (9%) en overlast van hard rijdend verkeer (33%) vaak voorkomen.

In 2019 is de groep die vindt dat de buurt in het voorgaande jaar vooruit is gegaan wat kleiner (15% versus 17% in 2017) dan de groep die achteruitgang ziet (20% versus 17% in 2017). Er worden allerlei redenen voor de vooruitgang genoemd, zonder duidelijke uitschieters. De meeste genoemde redenen zijn:

- de groenvoorzieningen (meer groen, beter onderhoud);
- het onderhoud van wegen;
- vooruitgang van het winkel-/voorzieningenaanbod;
- nieuwbouw;
- de contacten met buurtgenoten
- aanpassingen in de verkeersinfrastructuur.

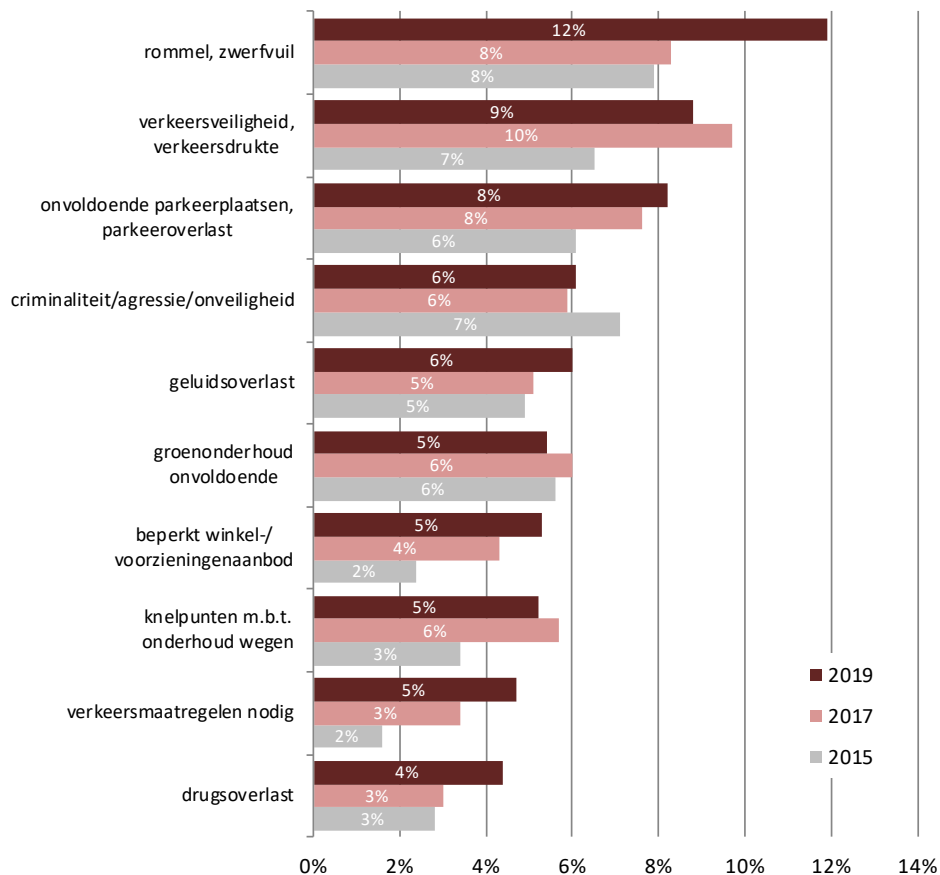
Ook worden er allerlei redenen voor de achteruitgang genoemd, met als lichte uitschieters meer rommel/zwerfvuil, drukker verkeer/achteruitgang verkeersveiligheid en meer geluidsoverlast.

Het oordeel van Nijmegenaren over zaken in de woonbuurt als sociale cohesie, overlast, criminaliteit, veiligheidsbeleving en fysieke leefomgeving ligt in de buurt van het gemiddelde voor de benchmarksteden (landelijke veiligheidsmonitor, 2019). Het totaaloordeel van bewoners over de leefbaarheid van de buurt is in Nijmegen iets gunstiger.

Rommel/zwerfvuil nummer 1 in ranglijst belangrijkste buurtproblemen

Aan de Nijmegenaren is in 2019 weer gevraagd welke buurtproblemen de gemeente met voorrang zou moeten aanpakken. Het meest genoemd is rommel/zwerfvuil (12% versus 8% bij de vorige metingen). Tegelijk zien we dat het aandeel dat de buurt schoon vindt niet veranderd is (73%).

Ten opzichte van 2017 zijn er verder geen grote verschuivingen in de ranglijst van belangrijkste buurtproblemen. In vergelijking met 2015 worden in 2019 de volgende zaken wat vaker genoemd: verkeersveiligheid/verkeersdrukke, de noodzaak van verkeersmaatregelen, onvoldoende parkeerplaatsen/parkeerverlast, beperkt winkel-/voorzieningenaanbod en knelpunten m.b.t. het onderhoud van wegen. Hetzelfde gebleven is dat diverse zaken met betrekking tot de openbare ruimte hoog scoren (rommel/zwerfvuil, onvoldoende parkeerplaatsen, groenonderhoud onvoldoende, knelpunten met betrekking tot onderhoud wegen).

Figuur 2: Meest genoemde aan te pakken buurtproblemen volgens bewoners. Bron: Burgerpeiling, O&S.

Aansluitend bij de nummer 1 positie van 'rommel, zwerfvuil' gaan de meeste Meld & Herstel meldingen van bewoners over afval en vervuiling. Ook gaan veel meldingen over:

- overlast (vaak over overlast door personen, gevolgd door overlast van fietsen, voertuigen en vuurwerk);
- straatverlichting (vooral over defecte lampen);
- groen (het meest over bomen, gevolgd door plantsoenen);
- wegen, paden en pleinen (het meest over trottoirs/wandelpaden, gevolgd door wegen/pleinen; over fietspaden komen minder meldingen binnen).

Positieve en negatieve ontwikkelingen in wijken

Met de Wijkmonitor volgende we de ontwikkelingen in het woon- en leefklimaat in 36 woonwijken. Hieronder zijn enkele bevindingen uit de Wijkmonitor opgenomen, die voorjaar 2020 voor het laatst is geactualiseerd (voorjaar 2022 wordt dat opnieuw gedaan).

Meer details zijn opgenomen in de toelichting over wijkontwikkelingen onder “Programma’s” en in de conclusies over de afzonderlijke wijken onder “Wijken”:

- In 8 wijken zien we positieve ontwikkelingen: Stadscentrum, Wolfskuil, Biezen, Hengstdal, Hazenkamp, Goffert, Hatertse Hei en Lent; in Wolfskuil blijft daarbij de waardering voor het woon- en leefklimaat vooralsnog achter.
- In 5 wijken zien we negatieve ontwikkelingen; in 4 daarvan is het bewonersoordeel voor het woon- en leefklimaat beneden het gemiddelde (Meijhorst, Zwanenveld, Tolhuis en 't Acker; deze wijken scoren wel voldoende tot ruim voldoende) en in 1 gemiddeld (Lankforst; bewonersoordeel ruim voldoende tot goed).
- In 8 wijken is het bewonersoordeel over de buurt bovengemiddeld (6 wijken in Nijmegen-Oost plus Hazenkamp en Lent scoren goed tot zeer goed), in 19 wijken gemiddeld (ruim voldoende tot goed) en in 9 wijken beneden het gemiddelde (behalve de hierboven genoemde wijken Meijhorst, Zwanenveld, Tolhuis, 't Acker en Wolfskuil scoren ook Aldenhof, Malvert, De Kamp en Neerbosch-Oost voldoende of ruim voldoende).
- Hierbij moet bedacht worden dat ook in de relatief zwakkere Nijmeegse wijken het woon- en leefklimaat op een behoorlijk niveau is. Het laagste gemiddelde rapportcijfer van bewoners voor de wijk is een 6,6.
- Binnen een aantal wijken blijven er behoorlijke verschillen tussen goede en mindere buurten bestaan. In totaal zijn er binnen 13 van de 36 Nijmeegse woonwijken in totaal 26 buurten of deelgebieden met leefbaarheidsrisico's. Deze deelgebieden van verschillende omvang scoren in de 'Leefbaarometer' zwak of onvoldoende op basis van basis van statistieken over woningen, bewoners, voorzieningen, veiligheid en de fysieke leefomgeving (de Leefbaarometer is een instrument van het ministerie van BZK, waarmee de leefbaarheid in alle bewoonde wijken en buurten in Nederland in beeld gebracht wordt). De betreffende 26 buurten of deelgebieden liggen vooral in Neerbosch-Oost, Hatert en Meijhorst, maar ook in andere wijken binnen Dukenburg, in Lindenholt en in Nijmegen-West.

2.2. Belangstelling studenten voor Nijmegen

Aantal studenten verder gegroeid, maar aantal in Nijmegen wonende studenten nam af

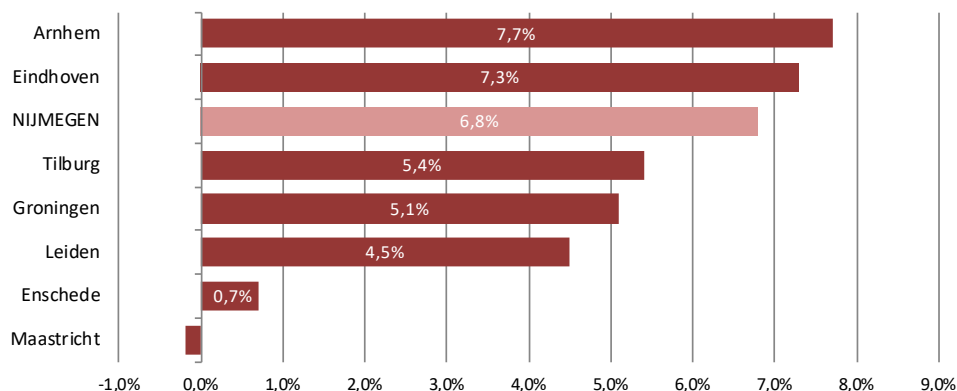
- In totaal studeerden in studiejaar 2019/2020 circa 44.000 voltijdstudenten aan de HAN en de Radboud Universiteit (tegenover 43.000 in 2018/2019).
- In de afgelopen 20 jaar is het aantal HAN-studenten in Nijmegen verdrievoudigd. In 2019/2020 telde het Nijmeegse deel van de HAN 21.740 voltijdstudenten (versus 21.590 in 2018/2019). Kijken we naar de relatieve omvang (aantal studenten op de HAN t.o.v. aantal inwoners) dan staat Nijmegen boven alle andere benchmarksteden.
- Het studentenaantal op de Radboud Universiteit is sinds 2000 met zo'n 60% gestegen. Vanaf 2010/2011 was dit aantal een aantal jaar redelijk stabiel. Vanaf 2017/2018 is er weer sprake van groei, tot 22.270 voltijdstudenten in 2019/2020 (versus 21.410 in 2018/2019). Kijken we naar de relatieve omvang (aantal studenten op de Radboud Universiteit t.o.v. aantal inwoners) dan staat Nijmegen vierde van de acht benchmarksteden.
- Als we kijken naar het totaalaantal HBO- en WO-studenten dan is Nijmegen de vijfde studentenstad van Nederland, na Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Groningen. Voor de periode 2019/2020-2027/2028 wordt voor Nijmegen een afname van het aantal studenten verwacht (-4%), tegenover een landelijke daling van -0,3%. Die afname heeft

te maken met een verwachte daling van het aantal HBO-studenten (aantal WO-studenten zal nog blijven stijgen). Een onzekerheid hierbij is het effect van de coronacrisis op de ontwikkeling van het aantal internationale studenten.

- In de afgelopen jaren is het aantal buitenlandse studenten in Nederland en Nijmegen toegenomen. In 2019/2020 stabiliseerde het aantal internationale studenten dat in Nijmegen een volledige opleiding volgt (ruim 2.900). Daarnaast kwamen er dat studiejaar circa 1.200 studenten die voor een specifiek studieonderdeel naar Nijmegen. Vergeleken met andere studentensteden is het aandeel buitenlandse studenten in Nijmegen laag.
- In totaal woonden er in het studiejaar 2019/2020 ongeveer 19.300 HBO- en WO-studenten in Nijmegen (inclusief deeltijd- en duaal studenten), tegenover 20.200 in 2018/2019. In 2015/2016 werd het hoogste aantal in Nijmegen woonachtige studenten bereikt: 20.700. Dat dit aantal gedaald is, terwijl het aantal studenten aan de HAN en de Radboud Universiteit verder steeg, heeft te maken met het nieuwe leenstelsel, ingevoerd in september 2015, waardoor studenten langer thuis blijven wonen. Van de voltijdstudenten op de Radboud Universiteit was in 2019/2020 61% uitwonend (versus 64% in 2018/2019), van de voltijdstudenten op de HAN 36% (versus 39% in 2018/2019).
- In 2020 leidde de coronacrisis tot een afname van de instroom van buitenlandse studenten.

Studenten belangrijke factor in groei inwonertal

De studenten zijn al vele jaren een belangrijke factor bij de groei van het inwonertal van Nijmegen. Van de vele jongeren, die naar Nijmegen komen om een opleiding te volgen, verlaat een deel na een aantal jaar de stad. Maar er blijft ook een behoorlijk deel in Nijmegen wonen. Van alle studenten, die hier in de periode 1994-2014 aan de Radboud Universiteit afstudeerden, bleek 35% in 2014 in Nijmegen te wonen. En van de studenten aan de Radboud Universiteit, die in de periode 1994-2014 op het moment van afstuderen in Nijmegen woonden, bleek ruim de helft in 2014 nog steeds in Nijmegen woonachtig te zijn. In de jaren 2013 tot en met 2017 is het aantal inwoners sterk gegroeid van circa 166.400 op 1 januari 2013 naar circa 175.900 op 1 januari 2018 (gemiddeld +1.900 per jaar). In 2018 en 2019 is de groei wat lager, naar circa 177.700 op 1 januari 2020 (gemiddeld +900 per jaar). Het inwonertal in Nijmegen groeide sinds begin 2013 sterker (+6,8%) dan gemiddeld in de benchmarksteden (+4,7%). In Arnhem en Eindhoven was de groei het sterkst. In 2020 is het beeld anders: het Nijmeegse inwonertal daalt met circa 300 naar rond de 177.400 op 1 januari 2021. Die daling heeft te maken met een lagere vestiging van buitenlandse studenten, oversterfte door de coronapandemie en een laag woningbouwcijfer. In 2020 werden minder nieuwbouwwoningen opgeleverd dan in de jaren daarvoor (460 tegenover gemiddeld 1.000 in de acht jaar daarvoor). Door de jaren zien we een samenhang tussen de nieuwbouwproductie en inwonersverlies aan de regio. In 2020 vertrekt per saldo een groot aantal Nijmegenaren naar de regio. De trendbreuk in 2020, minder of zelfs geen toename, is in alle grotere Nederlandse steden te zien.

Figuur 3: Groei aantal inwoners in periode 1 januari 2013 – 1 januari 2020. Bron: CBS-Statline.

Prognose: flinke groei inwonertal

Het inwonertal van Nijmegen zal de komende jaren groeien. Het hoofdscenario in de gemeentelijke prognose, opgesteld in 2018, gaat uit van 192.500 inwoners in 2030 en 198.500 in 2035. De prognoses van het CBS (195.000 in 2030 en 199.000 in 2035) en ABF (196.420 in 2030 en 199.950 in 2035) liggen daar bij in de buurt. In een voorzichtiger scenario - uitgaande van een terugloop van de vestiging van studenten en een lager bouwprogramma - komen we uit op 185.000 inwoners in 2030 en 188.500 in 2035. Ook in diverse benchmarksteden - Arnhem, Eindhoven, Groningen, Leiden en Tilburg - zal het inwonertal flink blijven groeien. Landelijk zal de bevolking tot 2040 blijven toenemen, waarbij de groei in de steden relatief sterk zal zijn. In de periode 2040-2060 zal die groei scherp afvlakken.

Het aantal huishoudens in Nijmegen zal naar verwachting de komende 15 jaar met tussen de 10.000 en 15.000 toenemen tot rond de 110.000.

2.3. Belangstelling voor wonen in Nijmegen

Diverse factoren van belang voor aantrekkingskracht Nijmegen

Het grote aantal studenten in Nijmegen, van wie een deel na de studie in Nijmegen blijft wonen, is van belang voor de groei van het inwonertal. Het studentenaantal van de Radboud Universiteit is sinds 2000 met zo'n 60% gestegen en het aantal studenten aan de Nijmeegse HAN-vestigingen is vanaf 2000 verdrievoudigd. Voor de periode 2019/2020-2027/2028 wordt voor Nijmegen een afname van het aantal studenten verwacht (-4%), tegenover landelijk een meer stabiel beeld (-0,3%), maar het absoluut aantal studenten in Nijmegen blijft hoog.

Ook diverse andere ontwikkelingen zijn van belang bij de voorziene groei van Nijmegen:

- De leeftijd waarop traditionele gezinshuishoudens gevormd worden is hoger geworden. Meer mensen blijven langer of voor altijd alleenstaand en/of kinderloos. Deze mensen, en ook steeds meer huishoudens met kinderen en hoger opgeleiden, kiezen vaak voor de diversiteit van een stedelijke woonomgeving.
- Concentratie van kennis, hoogopgeleiden en bedrijven binnen de kenniseconomie in (universiteits)steden zorgen voor een aantrekkelijk vestigingsmilieu. We zien dat Nijmegen een hooggewaardeerde woonstad is die als uitvalsbasis dient voor werk elders in Nederland (45.000 Nijmegenaren werken buiten de stad, vooral buiten de regio).

- Voor de komende jaren staat er veel nieuwbouw gepland in Nijmegen-Noord en Waalfront en op andere locaties in de stad.

Minder nieuwbouw in 2020, krapte op woningmarkt blijft groot

In de jaren 2012 tot en met 2019 werden er in Nijmegen gemiddeld bijna 1.000 woningen per jaar gebouwd (versus bijna 700 gemiddeld voor de benchmarksteden). De piek lag in 2016 en 2017. In 2020 daalde het aantal nieuwbouwwoningen naar 460 tegenover ruim 900 gemiddeld voor de benchmarksteden). In de komende jaren zal er nog veel gebouwd worden. In Nijmegen-Noord en Waalfront en ook op andere plekken in de stad staan locaties in de planning. Het aantal bewoners in Nijmegen-Noord (begin 2021 bijna 21.000) zal volgens het hoofdscenario in de gemeentelijke prognose groeien naar circa 32.000 in 2030.

Nijmegen telt inmiddels circa 82.300 woningen: 43,5% koopwoningen en 39,5% huurwoningen van corporaties en 16,5% huurwoningen van overige verhuurders. Ten opzichte van de benchmarksteden is er in Nijmegen naar verhouding wat meer corporatiehuur en wat minder particuliere huur. Het aandeel koopwoningen ligt dicht in de buurt van het gemiddelde.

Ondanks de toename van de woningvoorraad, is er sprake van krapte op de woningmarkt, zowel voor huur- als voor koopwoningen.

- Van de circa 32.000 corporatiewoningen behoort circa 96% tot de sociale huurwoningen (de maandelijkse huur onder de liberalisatiegrens bepaalt of een huishouden een sociale huurwoning of een woning in de vrije sector bewoont; in 2020 lag deze grens op 737 euro). Voor elke 100 huishoudens die tot de doelgroep sociale huurwoningen behoren, zijn er 91 van die woningen onder de liberalisatiegrens beschikbaar. Ten opzichte van de wat kleinere doelgroep voor huurtoeslag is er een klein overschot aan betaalbare corporatiewoningen. Doordat een deel van de betaalbare corporatiewoningen bewoond wordt door mensen met een wat hoger inkomen, ontstaan niettemin tekorten.
- Wie reageert op een huurwoning van een corporatie had in 2020 een kans van 5% op succes. De slaagkans (aantal toewijzingen gedeeld door het aantal reacties) is lager dan in de voorgaande jaren, toen er al sprake was van een licht dalende tendens (van 12% in 2014 naar 7,7% in 2019). Voor starters liggen de slaagkansen lager (3,9%) dan voor doorstromers (5,7%). Gemiddeld zijn huishoudens die een woning toegewezen krijgen en aanvaarden 1,5 jaar intensief aan het zoeken geweest.
- Na het dieptepunt in 2013 trok de markt voor de bestaande koopwoningen flink aan. In de periode daarna zien we het aanbod aan bestaande koopwoningen in hoog tempo opdrogen. Het aantal transacties in een kwartaal is even hoog als het aanbod aan koopwoningen. Door de verkrappende markt stijgt de gemiddelde woningprijs naar circa €325.000 in 2020. Ook landelijk stijgt die prijs en deze ligt nog steeds iets hoger dan in Nijmegen. Tijdens het coronajaar 2020 begint de gemiddelde woningprijs in Nijmegen wel wat te schommelen.
- Binnen Nederland behoort de woningmarktregio Nijmegen tot de gebieden met de hoogste percentages woningtekort; in 2019 stond de regio in de top drie, na Amsterdam en Utrecht. ABF verwacht dat het woningtekort in de woningmarktregio Nijmegen tot 2025 zal toenemen (van plek 3 naar plek 1) en daarna wat minder groot zal worden. Tegelijk verwacht ABF dat deze regio nog vele jaren tot de gebieden met naar verhouding het grootste woningtekort zal behoren.

De vraag naar woningen zal in Nijmegen groot blijven. De bevolkingsprognoses van het CBS en ABF laten voor Nijmegen een flinke toename van het aantal huishoudens tot 2035 zien (plus 10.000 tot 15.000). Daarbij wordt het eenpersoonshuishouden het dominante huishoudentype; van 54% van alle huishoudens (de zelfstandig én onzelfstandig wonende huishoudens) in 2020 naar ruim zestig procent van de huishoudens in 2040. Dit zal leiden tot een groeiende behoefte aan etagewoningen. De geplande nieuwbouw in Nijmegen-Noord is niet voldoende om de verwachte huishoudensgroei op te kunnen vangen. Daarom zijn er ook plannen voor nieuwbouw in de rest van Nijmegen.

Druk op woningmarkt voor studenten wat afgenomen

Door meer aanbod en het licht dalende aantal studenten dat hier komt wonen, neemt de spanning op de Nijmeegse markt voor studentenhuysvesting (SSH& plus particulier) sinds 2015 wat af. Het aantal studenten aan de Radboud Universiteit en HAN is verder gegroeid (naar 44.000 voltijdstudenten), maar het aandeel van die studenten dat in Nijmegen woont is afgenomen (van circa 20.700 in 2015/2016 naar circa 19.300 in 2019/2020). Wel wordt de Nijmeegse woningmarkt voor studenten in de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting 2020 nog steeds als krap bestempeld.

2.4. Waardering ondernemers voor stad

Waardering van ondernemers voor woon- en leefklimaat gestegen

De waardering van ondernemers voor het ondernemersklimaat is sinds 2010 tamelijk stabiel. Het gemiddelde rapportcijfer hiervoor ligt in 2018 op 6,6 (in 2021 vindt een nieuwe meting plaats).

- De hoogst beoordeelde aspecten van het ondernemersklimaat zijn de nabijheid van kennisinstellingen (7,8), het culturele en evenementenaanbod (7,7), het woon- en leefklimaat (7,5) en het imago van Nijmegen (7,3). In de periode 2008-2016 steeg het gemiddelde rapportcijfer van ondernemers voor het imago van de stad van 6,7 naar 7,3. Het rapportcijfer van ondernemers en instellingen voor het woon- en leefklimaat in Nijmegen steeg nog sterker: van 6,7 in 2008 naar 7,5 in 2016. In 2018 zijn deze rapportcijfers gelijk gebleven.
- De laagst beoordeelde aspecten van het ondernemersklimaat zijn de lokale lasten (5,6), de gemeentelijke regelgeving (5,9) en de bereikbaarheid van de stad (6,1). Het rapportcijfer voor de bereikbaarheid van de stad is het sterkst gedaald (van 6,7 in 2016 naar 6,1 in 2018). Na de opening van De Oversteek steeg dit rapportcijfer naar 6,9.

Het rapportcijfer voor de directe bedrijfsomgeving schommelt sinds 2008 tussen de 6,9 en 7,1 (7,0 in 2018).

- De hoogst beoordeelde aspecten van de directe bedrijfsomgeving zijn de bereikbaarheid per fiets (8,2), de huisvesting (7,7) en de bereikbaarheid per openbaar vervoer (7,4). Het rapportcijfer voor de huisvesting is het meest gestegen (van 6,9 in 2016 naar 7,7 in 2018).
- De laagst beoordeelde aspecten zijn het parkmanagement/de winkeliersvereniging (6,1) en de bereikbaarheid voor vrachtverkeer (6,2).

2.5. Waardering bezoekers voor binnenstad

Waardering bezoekers voor binnenstad blijft hoog

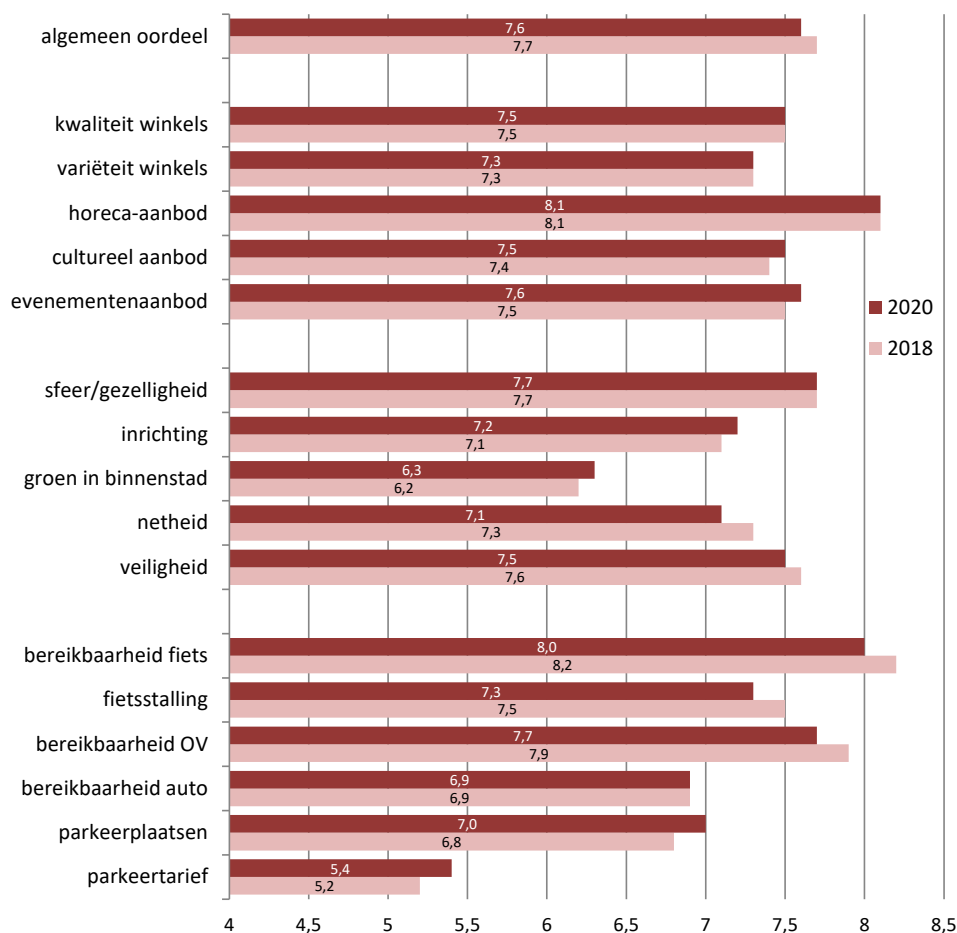
De afgelopen decennia is er veel veranderd in de binnenstad. Denk bijvoorbeeld aan de aanleg van de Mariken- en Moenenstraat, het opknappen van de ringstraten, het vernieuwde Plein 44, de aanleg van de parkeergarage onder de van Schaeck Mathonsingel, de nieuwe fietsenstalling onder Plein 44, de aanleg van extra groen, de bouw van Doornroosje en De Bastei, de afname van het aantal winkels en de groei van het aantal horecagelegenheden en hotels, de nieuwe inrichting van de Waalkade en de toeristische route “De groene lijn”.

De algemene waardering van bezoekers voor de Nijmeegse binnenstad lag in 2018 op 7,7. Dat was het hoogste cijfer sinds de start van de peilingen onder bezoekers ruim twintig jaar geleden. De daaropvolgende meting in 2020 is sterk beïnvloed door de effecten van de coronapandemie. De bezoekers zijn eind oktober, begin november geënkquêteerd, toen de winkels beperkt toegankelijk en de horecagelegenheden gesloten waren. De bezoekers is gevraagd bij hun oordelen niet alleen te kijken naar de situatie van dat moment, maar naar heel 2020. De coronacrisis heeft niet geleid tot een sterke verandering van het oordeel over de binnenstad. De algemene waardering voor de binnenstad ligt iets lager dan in 2018, namelijk op 7,6.

Behalve om een algemeen oordeel, vragen we de bezoekers om zestien aspecten van de binnenstad te beoordelen.

- Ondanks de beperkingen van dat moment, blijven waarderingen voor het aanbod aan winkels, horeca, cultuur en evenementen over het algemeen op peil.
- De waardering voor de meeste onderdelen van de ambiance van de binnenstad (sfeer/gezelligheid, inrichting, netheid, veiligheid, groen in binnenstad) is in 2020 ruim voldoende. Met een 6,3 voor het groen in de binnenstad blijft dit aspect - ondanks een stijging in de laatste metingen - wat achter op de andere scores. “Meer groen” is ook het meest genoemd als een aanpakprioriteit voor de gemeente m.b.t. de binnenstad. Voor de netheid is de waardering licht gedaald. Dit kan verklaard worden door de omschakeling van de horeca op afhalen, die leidde tot meer zwerfafval.
- De meeste aspecten van de bereikbaarheid van de binnenstad worden voldoende tot goed beoordeeld. Enkel de parkeertarieven krijgen met een 5,4 een onvoldoende. Dat is wel flink hoger dan de 3,9 in 2012. Ook het oordeel over de beschikbaarheid van parkeerplaatsen steeg verder door, naar een 7 (versus 5,7 in 2012). Verder worden de bereikbaarheid per fiets, de stallingsmogelijkheden en de bereikbaarheid per openbaar vervoer hoog gewaardeerd, ondanks de lichte daling van de scores ten opzichte van 2018.

Bezoekers zien terugkijkend over de laatste jaren per saldo nog steeds meer vooruitgang in de Nijmeegse binnenstad dan achteruitgang, maar wel veel minder dan in 2018. Hetzelfde geldt voor de komende jaren: nog steeds per saldo meer mensen die vooruitgang verwachten i.p.v. achteruitgang, maar de stemming is duidelijk minder positief dan in 2018.

Figuur 4: Waardering bezoekers voor aspecten van stadscentrum (gemiddelde rapportcijfers). Bron: Stadscentrummonitor, O&S.

Bij de Burgerpeiling in 2019 geeft 68% van de Nijmegenaren aan de binnenstad aantrekkelijk te vinden; 11% vindt de binnenstad niet aantrekkelijk. De ene groep Nijmegenaren is positiever over de binnenstad dan de andere. Ruim driekwart van de 16-34-jarige Nijmegenaren vindt de Nijmeegse binnenstad aantrekkelijk, versus ruim de helft van de 65-plussers. En 72% van de Nijmegenaren met een hogere sociaaleconomische status vindt de binnenstad aantrekkelijk, versus 60% van degenen met een lagere sociaaleconomische status. Daarbij moet bedacht worden dat 16-34-jarigen en de personen met een hogere sociaaleconomische status vaker in de binnenstad komen dan de 65-plussers en de personen met een lagere sociaaleconomische status.

Coronacrisis heeft binnenstad hard geraakt

Diverse gegevens van voor de coronacrisis lieten zien dat er een functieverhuizing voor de binnenstad gaande was: een afname van winkels en winkelvloeroppervlak en een toename van horecagelegenheden, cultuurbezoeken en hotelovernachtingen. Vanaf 2016 was de horeca een grotere werkgever dan de detailhandel. Echter de coronacrisis heeft de binnenstad hard geraakt:

- De groei van het aandeel online inkopen is in een stroomversnelling gekomen. Het aantal winkels en het winkelvloeroppervlak zijn in periode 2006 tot 2021 met 20 tot 25% afgenomen. Binnen dat krimpende winkelvloeroppervlak blijft het percentage leegstaand oppervlak laag (6,7% in januari 2021), ook in vergelijking met andere

stadscentra. Wel zien we een flinke concentratie van die leegstand in de Molenpoortpassage.

- Locatus schat het verlies aan binnenstadbezoekers op basis van summiere steekproeftellingen op 40%. Locatus heeft eind september steekproefsgewijs geteld - nog niet in de tweede lockdown, maar wel met sterk gelimiteerde in pandige horeca en beperkt toegankelijke winkels - en raamde het aantal bezoekers op weekbasis op 123.000 (versus 210.000 in 2018).
- In de jaarcijfers parkeren zien we in 2020 23% minder parkeertransacties en 30% minder afgezette parkeertijd dan in 2019. De jaren daarvoor was de trend ook al licht dalend.
- Na de stijging van het jaarlijks aantal bezoeken aan podiumvoorstellingen in de binnenstad in de periode 2015 (358.000) tot 2019 (429.000), kelderde dit aantal in 2020 naar 121.000 (-72%). En na een recordaantal filmbezoeken in LUX in 2019 (253.000), nam dit aantal af tot 128.000 in 2020 (-49%). Ook het aantal bezoeken aan Museum Het Valkhof en De Bastei (in totaal 123.000 in 2019) nam met bijna de helft af (63.000 in 2020).
- De banencijfers tot najaar 2020 laten een verlies van ruim 500 horecabanen in de binnenstad zien.

2.6. Waardering voor evenementen

Evenementen worden hoog gewaardeerd

Voor de coronacrisis was dit het beeld met betrekking tot evenementen:

- In Nijmegen vinden jaarlijks circa 40 evenementen met meer dan 2.000 bezoekers plaats. Het jaarlijks aantal vergunningplichtige evenementen ligt op circa 215, met een piek in 2017 (247). Van die evenementen vindt 47% in Nijmegen-Centrum plaats (ruim 100 per jaar met een piek van 119 in 2017).
- Als we kijken naar de leeftijd, het opleidingsniveau en de woonplaats van de bezoekers zien we dat met de evenementen uiteenlopende doelgroepen worden bereikt.
- Twee evenementen springen er sterk uit: De Vierdaagsefeesten en de Vierdaagsemarsen. In de landelijke ranglijst voor 2019 van vrij toegankelijke evenementen - op basis van bezoekersaantal en mediawaarde - staan de Vierdaagsefeesten en -marsen op de eerste respectievelijk derde plaats. De Vierdaagsefeesten trekken veruit de meeste bezoeken: ruim 1,6 miljoen bezoeken in 2019.
- Andere evenementen, die veel bezoekers/deelnemers trekken, zijn onder meer de Zevenheuvelenloop en de concerten in het Goffertpark. Bezoekers en deelnemers geven hoge rapportcijfers voor de Nijmeegse evenementen. De bezoekers van culturele evenementen geven gemiddeld een 8,2, de bezoekers van sportevenementen een 8 en de deelnemers aan sportevenementen een 8,3. Evenementenbezoekers, die Nijmegen niet goed kennen, gaan vaak met een positiever beeld van de stad naar huis.
- In 2017 vinden meer Nederlanders 'evenementenstad' een passende omschrijving voor Nijmegen (48%) dan in 2015 (34%). Mogelijk komt dit door de media-aandacht die gepaard ging met de bijzondere evenementen in 2016 (100^e Vierdaagse; Giro d'Italia).

2.7. Aantrekkingskracht op regio

Winkelaanbod in Nijmegen belangrijk voor gemeenten ten zuiden van Waal

Atlas voor gemeenten heeft in 2013 een modelmatige analyse gedaan, waarbij alleen gekeken is naar de niet-dagelijkse boodschappen (op basis van gegevens over de bereidheid om te reizen voor niet-dagelijkse boodschappen, gecombineerd met gegevens over het winkelaanbod). Vooral bewoners van omliggende gemeenten aan de zuidkant van de Waal zullen Nijmegen voor niet-dagelijkse boodschappen bezoeken, maar ook bewoners van de gemeenten Overbetuwe en Lingewaard. Het in 2016 uitgevoerde Koopstromenonderzoek regio Arnhem-Nijmegen (I&O Research) laat zien dat 59% van de bestedingen in Nijmegen voor niet-dagelijkse boodschappen uit Nijmegen zelf komt. Daarnaast is er toevloeiing uit vooral Berg en Dal en ook uit Beuningen en Wijchen. Voor de dagelijkse boodschappen is de toevloeiing kleiner. Andersom vloeien er bestedingen van Nijmegenaren voor niet-dagelijkse boodschappen af naar de regio: 67% van de bestedingen door Nijmegenaren voor niet-dagelijkse boodschappen wordt in Nijmegen zelf gedaan, 14% via internet en 18% komt in de regiogemeenten terecht, verdeeld over vele gemeenten. Daarbij is de afvloeiing naar Duiven nog het grootst is (3%). Van de bestedingen door Nijmegenaren voor dagelijkse boodschappen wordt 88% in Nijmegen gedaan. De afvloeiing gaat in meerdere richtingen (meeste afvloeiing richting Overbetuwe en Duitsland). Bij de keuze voor waar men dagelijkse boodschappen gaat doen, is nabijheid nog steeds de belangrijkste factor.

Cultuuraanbod voor ommeland nog belangrijker dan winkelaanbod

Volgens modellen van Atlas voor gemeenten uit 2013 is ook het omvangrijke culturele aanbod in Nijmegen belangrijk voor de gemeenten in de omgeving. De in 2019 bij de Nijmeegse podia uitgevoerde publieksonderzoeken laten zien dat ruim de helft van de bezoekers van Doornroosje, 40 tot 45% van de bezoekers van De Vereniging, de Stadsschouwburg en Merleyn en 21 tot 26% van de bezoekers van LUX en Het Lindenberg Theater van buiten Nijmegen komen. Uit een in 2018 uitgevoerde peiling onder het Arnhemse stadspanel bleek dat bijna de helft van de cultuurbezoekers uit Arnhem in de voorgaande drie jaar culturele instellingen/activiteiten in Nijmegen bezocht had. Andersom gaf 40% van de Nijmeegse cultuurbezoekers aan culturele instellingen/activiteiten in Arnhem bezocht te hebben. Ook het culinaire aanbod in Nijmegen trekt bewoners uit omliggende gemeenten, maar de gerichtheid op Nijmegen is minder sterk dan voor het culturele aanbod, vanwege het aanbod van kwaliteitsrestaurants in het ommeland.

Veel middelbare scholieren en MBO-studenten uit de regio

In totaal gaan er in het schooljaar 2020/2021 ruim 14.000 leerlingen naar de 15 scholen voor voortgezet onderwijs in Nijmegen. Bijna de helft van die leerlingen woont buiten de stad, voornamelijk in de directe regio. Sinds 2015 loopt het aantal leerlingen terug. De daling met ongeveer 1.500 leerlingen tussen de schooljaren 2015/2016 en 2020/2021 komt vooral door een teruggang van het aantal leerlingen uit de regiogemeenten. Deze terugloop was voorzien en zal naar verwachting ook de komende jaren doorzetten. Het aantal kinderen in de middelbare schoolleeftijd in Nijmegen zal niet veel veranderen, maar in veel gemeenten in de regio wordt een behoorlijke daling verwacht. Het ROC-Nijmegen is de grootste aanbieder van middelbaar beroepsonderwijs in Nijmegen. In het studiejaar 2020/2021 volgen bijna 10.000 studenten hier onderwijs. De

laatste 5 jaar is dat aantal ieder jaar iets toegenomen. Ongeveer een kwart van de studenten woont in Nijmegen, de rest vooral in de regio rond Nijmegen. Van de 3.900 Nijmeegse MBO-ers volgt ongeveer een derde een opleiding buiten Nijmegen, vooral op het Rijn-IJsselcollege in Arnhem.

Veel pendel naar werk vanuit en naar de stad

Ruim zes op de tien banen van werknemers in Nijmegen wordt vervuld door mensen die niet in Nijmegen wonen (circa 60.500 personen). Onder hen vooral veel mensen uit gemeenten direct rond Nijmegen (een derde van de inkomende pendel), maar ook veel die in de rest van Gelderland of Noord-Brabant wonen. De inkomende pendel is groter dan de uitgaande pendel (circa 46.000 Nijmegenaren werken buiten de stad, veelal buiten de regio). De interactie van Nijmegen met de rest van Nederland groeit. In vijf jaar tijd is de inkomende pendel met 23% gegroeid. De uitgaande pendel groeide nog sterker, met 30%. Nijmegen is de werkstad binnen de eigen regio evenals een hooggewaardeerde woonstad die als uitvalsbasis naar werk elders in Nederland dient.

2.8. Beeld van Nijmegen bij Nederlanders

Nederlanders die Nijmegen bezoeken positief over aanbod

Onderzoek onder Nederlanders naar het imago van Nijmegen uit 2015 en 2017 laat zien dat het beeld van Nijmegen vooral bepaald wordt door de Vierdaagse, de ligging aan de rivier, de opleidingsmogelijkheden en het historisch karakter. Nederlanders vinden vooral de omschrijving 'historische stad' goed bij Nijmegen passen (70%), gevolgd door 'loopstad' (67%) en 'studentenstad' (60%). Niet heel veel Nederlanders zien Nijmegen als een 'cultuurstad', terwijl Nijmegen een relatief groot cultuuraanbod heeft. Het rapportcijfer van Nederlanders voor de stad steeg van 6,8 in 2015 naar 7,0 in 2017. Het algemene beeld van de stad wordt positiever naarmate men vaker in Nijmegen komt. Mensen die Nijmegen nooit bezochten geven een 6 en regelmatige bezoekers een 7,7. De belangrijkste bezoekredenen veranderden niet: voor bezoekers waren dat het bezoeken van bekenden, winkelen, het bekijken van de binnenstad, horecabezoek en wandelen en fietsen in de omgeving. Voor mensen met belangstelling om de stad te gaan bezoeken is dat het bekijken van de binnenstad, gevolgd door de geschiedenis van de stad ervaren, winkelen en wandelen/fietsen in de omgeving. De Nederlanders, die Nijmegen bezocht hebben, oordelen veelal positief over het aanbod waarvoor men Nijmegen heeft bezocht (winkelen, horecabezoek, bezienswaardigheden binnenstad, ervaren geschiedenis, musea, culturele voorstellingen). De Vierdaagse speelt een bescheiden rol als het gaat om de redenen om Nijmegen te bezoeken. Uit onderzoek onder de bezoekers van de Vierdaagsefeesten weten we dat deze vooral uit Nijmegen en omgeving komen.

Toename recreatief bezoek aan Nijmegen

In de jaren tot aan de coronacrisis was het recreatieve bezoek aan Nijmegen aan het toenemen. Het aantal hotelovernachtingen is sinds 2012 meer dan verdubbeld, van circa 143.000 in 2012 naar rond de 300.000 in 2018 en 2019 (inclusief B&B's). Het aantal hotels in Nijmegen is in de periode 2008-2017 toegenomen van 10 naar 23. De meeste daarvan liggen in of in de buurt van het centrum. Met name zijn er middelgrote en kleine hotels bijgekomen. In totaal is het aantal kamers toegenomen van circa 400 in 2008 (ongeveer 800 bedden) naar circa 650 in 2017 (ongeveer 1.200 bedden). Toch telt Nijmegen in vergelijking met de benchmarksteden een duidelijk lager aantal hotelbedden (7,2 per 1.000 versus

gemiddeld 15,5 voor de benchmarksteden, en gemiddeld 11,7 voor de benchmarksteden exclusief Maastricht, dat een bijzonder hoge capaciteit van 42 per 1.000 inwoners heeft). Daarbij moet wel bedacht worden dat er binnen een straal van 15 kilometer van Nijmegen nog eens 24 hotels staan.

Ook zijn er meer Bed & Breakfasts en aanbieders van gastenkamers gekomen. In 2017 telde de stad Nijmegen ruim 50 Bed & Breakfast accommodaties en ruim 300 accommodaties die via Airbnb werden aangeboden.

2.9. Ranglijsten grote steden

Nijmegen scoort hoog in ranglijsten grote steden

Atlas voor gemeenten stelt jaarlijks een ranglijst woonaantrekkelijkheid voor de 50 grootste steden op. Dit gebeurt op basis van acht indicatoren: bereikbaarheid banen per auto en openbaar vervoer, cultureel aanbod, veiligheid, percentage koopwoningen, culinair aanbod, nabijheid natuurgebieden, aanwezigheid universiteit en percentage vooroorlogse woningen. In 2008 stond Nijmegen in de ranglijst woonaantrekkelijkheid voor het eerst in de top 10 (negende plaats). De hoogste notering werd in 2009 bereikt (vijfde plaats). In 2020 staat Nijmegen op de achtste plaats. Dat is hoger dan alle andere steden in onze vaste set van benchmarksteden. De hoge positie van Nijmegen heeft vooral te maken met de universiteit (derde plaats 'aanwezigheid universiteit'), het podiumkunstenaanbod (vijfde plaats 'culturaanbod') en de mooie omgeving (zestiende plaats 'nabijheid van natuurgebieden').

Nijmegen staat achtste in de ranglijst van 50 grootste steden voor de cultuurindex (Atlas voor gemeenten, editie 2018). Hierin is aanbod podiumkunsten, erfgoed, beeldende kunst, letteren en film meegenomen. Vooral op gebied van arthouse films en popmuziek scoort Nijmegen relatief gunstig.

3. Economische veerkracht

3.1. Banen

Forse groei werkgelegenheid sinds 2016

In 2011 telde Nijmegen voor het eerst meer dan 100.000 banen. Tijdens de “tweede dip” van de recessie gaan er daarna circa 2.500 banen verloren. Van 2014 tot 2017 verloopt de banenontwikkeling opmerkelijk vlak (rond de 97.500 banen). Na 2017 trekt de banengroei over een breed front flink aan. Met een plus van circa 7.500 banen komt het aantal banen in de stad najaar 2020 op 105.500 banen. De eerste cijfers over het verloop in coronajaar 2020 (cijfers tot najaar 2020) laten een groei van het totaal aantal banen in 2020 zien en een afname van het aantal banen in de horeca (-850).

Hoewel Nijmegen na de recessie een flinke groeispurt heeft gemaakt, was de banengroei in enkele benchmarksteden - Eindhoven, Groningen, Tilburg - nog sterker.

Het aantal banen in Nijmegen-Centrum ligt op circa 14.000. In de periode 2011-2019 nam de werkgelegenheid in de detailhandel af (van circa 3.000 naar ruim 2.500), terwijl de werkgelegenheid in de horecasector steeg (van ruim 2.600 naar ruim 3.000). Sinds 2016 was de werkgelegenheid in de horecasector in het stadscentrum van Nijmegen groter dan de werkgelegenheid in de detailhandel. De eerste cijfers over het verloop in coronajaar 2020 (cijfers tot najaar 2020) laten zien dat dit door het verlies van horecabanen nu niet meer het geval is.

Het aantal vestigingen van bedrijven en instellingen in de stad groeide in de afgelopen tien jaar flink door tot circa 16.400 vestigingen in 2019. Die groei heeft onder meer te maken met de toename van het aantal zzp'ers (van 5.700 in 2009 naar 8.400 in 2019). In 2020 verandert het speelveld door corona. Het aantal startende bedrijven neemt over heel 2020 nog iets toe, maar duidelijk minder dan voorheen. Het aantal stoppers neemt wel duidelijk toe in 2020 (+19%), overigens zonder een stijging van het aantal faillietverklaringen. Daarmee is de sterke groei van het aantal inschrijvingen in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel afgevlakt.

Voor ondernemers met veel omzetverlies ten gevolge van de coronapandemie, kwam de Rijksoverheid met de NOW-regeling voor een gedeeltelijke betaling van de loonkosten. In Nijmegen leidde die regeling tot 2.400 toekenningen. Voor de zzp'ers kwam er een Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). Daarvan heeft circa 40% van de zzp'ers in Nijmegen gebruikgemaakt.

Toename banen in clusters Health en High Tech

Health (Life Sciences) en High Tech zijn in het coalitieakkoord benoemd als sterke clusters, die Nijmegen en omgeving onderscheidend vermogen geven. De banenontwikkeling in deze clusters is als volgt:

- Life Sciences: een stijging van circa 10.000 banen in 2013 naar circa 11.000 in 2020 (+10%). Dit is inclusief UMC St Radboud. Kijken we naar de banenontwikkeling binnen de gezondheidszorg in volle breedte, dan is het aantal banen gestegen van circa 30.000 in 2017 naar circa 31.500 in 2020 (+5%).
- High Tech Systems & Materials: een daling van circa 6.400 banen in 2013 naar circa 6.000 in 2015 en daarna een stijging naar circa 6.600 in 2020. NXP is de grootste werkgever binnen deze sector.

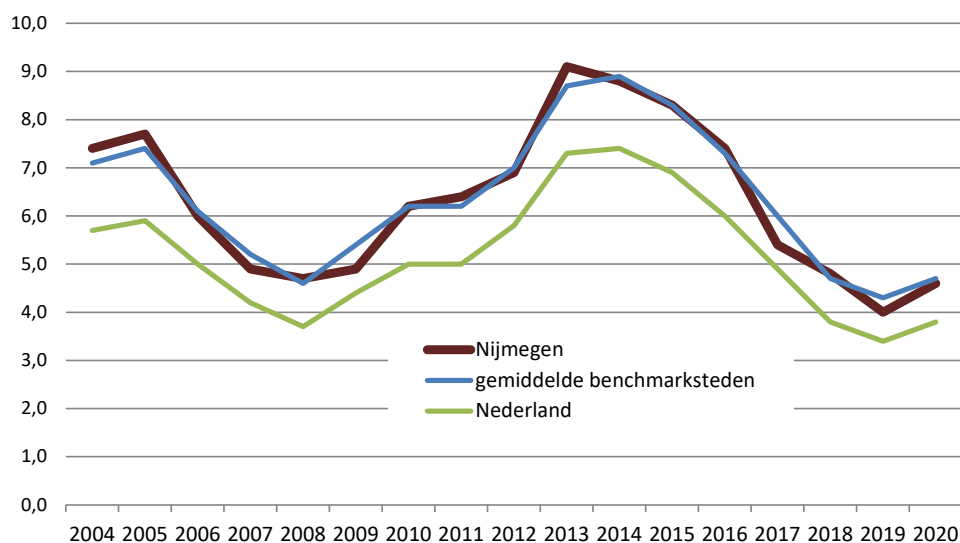
Ook is in het coalitieakkoord een aantal kansrijke economische sectoren benoemd: logistiek, circulaire economie en energietransitie en vrijetijdseconomie. De banenontwikkeling in deze sectoren is als volgt:

- Het aantal banen in de logistiek nam af van circa 2.600 in 2014 tot circa 2.150 in 2017 en steeg daarna naar circa 2.700 in 2020.
- Het aantal banen in environmental goods and services (duurzaamheid) nam af van circa 1.300 in 2013 tot circa 1.000 in 2017 en steeg daarna naar circa 1.100 in 2020. Het gaat vooral om recycling.
- In 2019 vinden 7.390 mensen werk in toerisme en recreatie (vrijetijdseconomie). Het aantal banen in de horeca groeide in de periode 2013-2019 flink (+26%). In 2020 zien we een forse afname van het aantal banen in de horeca ten gevolge van de coronacrisis (-850 tot najaar 2020).

Werkloosheid in 2020 gestegen

De werkloosheid in Nijmegen daalde vanaf 2013 en lag in 2019 op 4%. Dat was nog lager dan het lage niveau in 2008 (4,7%), waarna de economische crisis begon. In 2020 zien we weer een toename, naar 4,6%.

De ontwikkeling van de werkloosheid in Nijmegen volgt het gemiddelde beeld voor de benchmarksteden. In Nederland ligt de werkloosheid wat lager (3,8%) dan in de benchmarksteden (gemiddeld 4,7%).

Figuur 5: Ontwikkeling werkloosheidspercentage voor Nijmegen, de benchmarksteden (gemiddeld) en Nederland. Bron: CBS.

In Nijmegen is ruim de helft van de beroepsbevolking hoogopgeleid (54%). Het gemiddelde voor de benchmarksteden ligt lager (47%). Onder hoogopgeleiden in Nijmegen is het aandeel werklozen (ruim 2% in 2020) een stuk lager dan onder laagopgeleiden (10,5%). Dit verschil is de afgelopen jaren niet veel veranderd.

Het cijfer voor jeugdwerkloosheid ligt meestal ruim boven het algemene werkloosheidscijfer. In 2020 lag de werkloosheid onder 15- tot 25-jarigen in Nijmegen op 10% (versus 7 à 8% in de twee jaar daarvoor).

Stedenvergelijking: meer banen binnen redelijke afstand van stad, veel pendel

Door de sectorale specialisatie in onderwijs en gezondheidszorg telt Nijmegen naar verhouding veel banen in de niet-commerciële diensten (49% van de banen, tegen gemiddeld 40% voor de benchmarksteden). De industrie is veel kleiner (10% van de banen), maar vergeleken met andere kennissteden toch nog wel dichtbij het gemiddelde (12%). Tilburg, Enschede en Eindhoven kennen meer industriële werkgelegenheid. In de commerciële diensten is de positie van Nijmegen zeer bescheiden. Normaal zouden hier 33% van de banen verwacht worden, in Nijmegen is dat slechts 25%. Dit is ook een van de achtergronden van de relatief kleine kantoorsector in Nijmegen.

Het aantal banen per 1.000 15-65-jarigen ligt in Nijmegen (832 in 2019) lager dan gemiddeld in de benchmarksteden (891). Nijmegen telt in september 2020 circa 105.500 banen. Daarmee overtreft het aantal banen de omvang van de lokale beroepsbevolking van de stad (100.000).

Wat betreft de beschikbaarheid van banen ten opzichte van de eigen beroepsbevolking scoort Nijmegen in 2019 iets beneden gemiddeld ten opzichte van de benchmarksteden. Eindhoven, Arnhem en Groningen scoren beter. Daarbij moet wel bedacht worden dat Nijmegen wat beter dan gemiddeld scoort als het gaat om de bereikbaarheid van banen (alleen Arnhem scoort op dit punt duidelijk gunstiger). Rondom Nijmegen zijn er dus gemiddeld genomen ten opzichte van de benchmarksteden meer banen binnen een redelijke afstand van de stad. Veel Nijmegenaren werken buiten Nijmegen (circa 46.000 in 2018; 53% van de Nijmeegse werknemers). Dat doen ze vooral in gemeenten wat verder van Nijmegen en niet vaak in de gemeenten rond de stad (16% van de uitgaande pendel). Omgekeerd wordt ruim zes op de tien banen van werknemers in Nijmegen vervuld door mensen die niet in Nijmegen wonen. Onder hen vooral veel mensen die in de gemeenten direct rond Nijmegen wonen (een derde van de inkomende pendel), maar ook veel die in de rest van Gelderland of Noord-Brabant wonen. De binnenkomende pendel (60.500) is daarmee groter dan de uitgaande pendel (46.000).

De interactie van Nijmegen met de rest van Nederland groeit. In vijf jaar tijd is de inkomende pendel met 23% gegroeid en de uitgaande pendel met 30%. Nijmegen is de werkstad binnen de eigen regio, evenals een hooggewaardeerde woonstad die als uitvalsbasis naar werk elders in Nederland dient.

3.2. Ondernemersklimaat

Schommelend ondernemersvertrouwen sinds start coronacrisis

Het economisch sentiment van ondernemers betreft het saldo van het percentage positieve en negatieve verwachtingen over het economisch klimaat in de komende drie maanden. In het tweede kwartaal van 2020 kelderde het sentiment in de regio Arnhem-Nijmegen (en Nederland) naar een historisch laag niveau. Na de eerste grote schrik over de coronapandemie, herstelt het vertrouwen zich wel veel scherper dan bij de kredietcrisis van 2008. Het vierde kwartaal laat een terugval zien.

Oordeel over ondernemersklimaat vrij stabiel

In 2020 zouden we een nieuwe meting voor de monitor vestigingsklimaat uitvoeren, maar deze is vanwege de coronacrisis uitgesteld. De laatste meting is in 2018 uitgevoerd. De waardering van ondernemers voor het ondernemersklimaat is sinds 2010 vrij stabiel. Het gemiddelde rapportcijfer hiervoor ligt in 2018 op 6,6. Dat is hoger dan het gemiddelde

rapportcijfer van 6,2 voor het ondernemersklimaat in twaalf andere steden. Het rapportcijfer in Nijmegen voor de arbeidsmarkt is met een 6,7 duidelijk hoger dan het gemiddelde rapportcijfer voor de twaalf andere steden (5,7).

- De hoogst beoordeelde aspecten van het Nijmeegse ondernemersklimaat zijn de nabijheid van kennisinstellingen (7,8), het culturele en evenementenaanbod (7,7), het woon- en leefklimaat (7,5) en het imago van Nijmegen (7,3).
- De laagst beoordeelde aspecten zijn de lokale lasten (5,6), de gemeentelijke regelgeving (5,9) en de bereikbaarheid van de stad (6,1). Het rapportcijfer voor de bereikbaarheid van de stad is het sterkst gedaald (van 6,7 in 2016 naar 6,1 in 2018). Na de opening van De Oversteek steeg dit rapportcijfer naar 6,9.

Ook de waardering voor de directe bedrijfsomgeving is sinds 2010 tamelijk stabiel (7,0 in 2018).

- De hoogst beoordeelde aspecten van de directe bedrijfsomgeving zijn de bereikbaarheid per fiets (8,2), de huisvesting (7,7) en de bereikbaarheid per openbaar vervoer (7,4). Het rapportcijfer voor de huisvesting is het meest gestegen (van 6,9 in 2016 naar 7,7 in 2018).
- De laagst beoordeelde aspecten zijn het parkmanagement/de winkeliersvereniging (6,1) en de bereikbaarheid voor vrachtverkeer (6,2).
- Het rapportcijfer voor de bereikbaarheid van de directe bedrijfsomgeving met de auto is het meest gedaald (van 7,2 in 2016 naar 6,7 in 2018), terwijl het cijfer voor de bereikbaarheid van de bedrijfsomgeving met het openbaar vervoer duidelijk gestegen is (van 7,0 naar 7,4). De cijfers voor de bereikbaarheid van de directe bedrijfsomgeving met de fiets en voor het vrachtverkeer zijn ook iets gestegen.

Goede basis voor innovatieklimaat

De Innovatiebarometer 2018 laat zien dat er in de voorgaande tien jaar 17 startups in Nijmegen waren (klein startend bedrijf, snelgroeiend en actief binnen de sectoren zakelijke dienstverlening, communicatie, informatie, Energie & Milieu Technologie, Halfgeleiders & Technologie of Health). Afgaande op andere cijfers lijkt dit een prima aantal. Zo schat het Economisch Bureau van ING dat er per jaar zo'n 100 tot 200 succesvolle startups worden opgericht in Nederland. De basis voor het innovatieklimaat ziet er goed uit in Nijmegen. Het innovatieklimaat en ondernemersklimaat in Nijmegen worden door de ondervraagde innovatieve bedrijven en bedrijven uit de topsectoren over het algemeen prima beoordeeld. De werkgelegenheid is herstellende en de bedrijvendynamiek is relatief hoog. Ondernemers zijn positief over de eigen innovatieve ontwikkelingen en over de samenwerking met andere ondernemingen of instanties. De broedplaatsen in Nijmegen zijn succesvol in het aantrekken en ondersteunen van ondernemers en zitten aan de grens van wat zij kunnen huisvesten. Ondernemers dragen vier belangrijke aandachtspunten aan om het innovatieklimaat verder te verbeteren: 1. geschikte bedrijfsruimte voor de toekomst, 2. zoektocht naar gekwalificeerd personeel, 3. financiering en investeerders voor innovatieve projecten en 4. samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden.

Krapte op bedrijfsruimtemarkt, kantorenmarkt iets minder krap, markt voor winkelruimte blijft ruim

De markten voor bedrijfsmatig onroerend waren tijdens de recessiejaren over het algemeen zeer ruim. Daarna is de situatie veranderd.

- Door de groeiende vraag vanaf 2015 is op de bedrijfsruimtemarkt krapte ontstaan.
- Na een lange periode van weinig vraag op de bedrijventerreinenmarkt, trekt deze in 2016 weer aan. Daarna neemt het direct uitgeefbaar aanbod op bedrijventerreinen geleidelijk af.
- Na 2015 daalt het aanbod aan kantoorruimte, omdat een deel wordt omgezet naar andere functies (bijvoorbeeld wonen, sloop en studentenhuisvesting). In de economische topjaren 2017 en 2018 neemt de vraag toe. Daardoor is er een tamelijk krappe markt ontstaan, met name in de centrale delen van de stad. In 2020 neemt de vraag af en wordt de krapte op de kantorenmarkt minder.
- De binnenstad heeft sinds 2006 ongeveer 20 à 25% van de winkels en het winkelvloeroppervlak verloren aan andere functies en is geleidelijk veranderd van hoofdzakelijk aankoopplaats naar meer een ontmoetingsplaats. Binnen dat krimpende winkelvloeroppervlak was het percentage zuivere detailhandelsleegstand in maart 2021 niet hoog (6,8%) en lager dan in centra van andere steden. De leegstand doet zich vooral voor in de winkelgebieden gericht op niet-dagelijkse aankopen en veel minder in de buurt- en wijkwinkelcentra gericht op food-aankopen.

4. Sociale stad

4.1. Inleiding

Verschillende soorten hulp en ondersteuning

De gemeente biedt bewoners met ondersteuningsvragen en problemen op allerlei manieren hulp, onder meer via:

- Stips voor Nijmegenaren met informatie- en adviesvragen;
- sociale wijkteams, die als toegangspoort voor de Wmo en jeugdzorg dienen;
- algemene voorzieningen en preventieve hulpverlening;
- allerlei maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo en jeugdhulp (afgestemd op de persoonlijke situatie);
- Regieteams voor de aanpak van huishoudens met meervoudige problemen, die deels overlast veroorzaken;
- het Veiligheidshuis voor hulpverlening op basis van een combinatie van zorg en strafrecht (dwang) in gevallen van complexe problematiek;
- diverse regelingen voor inkomensondersteuning.

In dit gedeelte van de Stads- en Wijkmonitor staat een beknopte beschrijving van de stand van zaken met betrekking tot deze hulp en ondersteuning, plus een samenvattend beeld van de gezondheid en het welzijn van de Nijmegenaren.

4.2. Gezondheid en welzijn

Onderzoek naar gezondheid en leefstijl

De GGD verricht vierjaarlijks onderzoek naar de gezondheid en leefstijl van kinderen, middelbare scholieren en volwassenen. De laatste metingen over de Nijmeegse jeugd zijn in 2017 (Kindermonitor) en 2019 (Gezondheidsmonitor Jeugd) verricht. De laatste meting onder de Nijmeegse volwassenen vond in 2020 plaats. De uitkomsten van die meting zullen in de loop van 2021 gepubliceerd worden. Verder zijn in de tweejaarlijkse Burgerpeiling (onderzoek onder bewoners vanaf 16 jaar) vragen over gezondheid en welzijn opgenomen (laatste meting in 2019). In dit gedeelte van de Stads- en Wijkmonitor is op basis van deze onderzoeken een samenvattend beeld geschetst van de gezondheid en het welzijn van Nijmegenaren.

Veel kinderen goed gezond, maar ook diverse aandachtspunten

Monitoronderzoek over Nijmeegse kinderen tot 12 jaar (Kindermonitor, laatste meting in 2017) laat zien dat 97% van de ouders de gezondheid van hun kind als goed bestempelt en dat 59% hun kind meestal weerbaar vindt. Bij 7% van de kinderen is er een verhoogd risico op psychosociale problemen, bij 83% is dat niet het geval; de overige 10% zit in het grensgebied.

Positieve ontwikkelingen t.o.v. 2013 zijn:

- een lichte afname van de groep met een verhoogd risico op psychosociale problemen;
- ouders zijn strenger op toekomstig alcoholgebruik;
- meer kinderen hebben een gezonde start (moeder rookte niet en dronk geen alcohol tijdens de zwangerschap);
- thuis wordt er minder gerookt waar het kind bij is;
- meer ouders geven aan dat ze de buurt kindvriendelijk vinden.

Negatieve ontwikkelingen t.o.v. 2013 zijn:

- meer kinderen hebben last van een ingrijpende gebeurtenis in hun leven;
- minder ouders vinden hun kind meestal weerbaar;
- minder ouders krijgen hulp van familie/bekenden bij het opvoeden van de kinderen.

Aandachtspunten zijn verder:

- 9% van de kinderen beweegt weinig (is matig actief of inactief);
- bij 16% van de 4- tot 12-jarigen is sprake van overgewicht (volgens de JGZ);
- (faal)angst en onzekerheid zijn belangrijke punten van zorg van ouders met een kind op de basisschool.

Meeste jongeren gezond en gelukkig, maar ook aandachtspunten

Monitoronderzoek onder middelbare scholieren (Gezondheidsmonitor Jeugd, 2019) laat zien dat 85% zich goed gezond voelt en eveneens 85% zich meestal gelukkig voelt.

Ruim driekwart van de jongeren sport wekelijks bij een vereniging of sportschool. Het aandeel dat wekelijks ongeorganiseerd sport (buiten een vereniging of sportschool om), is afgenomen van 76% in 2015 naar 66% in 2019. Circa de helft voldoet niet aan de norm gezond bewegen (minimaal 5 dagen per week minstens 1 uur).

Bij 12% van de middelbare scholieren is er sprake van een verhoogd risico op psychosociale problemen (11% in 2015). Ruim veertig procent (44%) voelt zich vaak gestrest en 47% ervaart vaak prestatiedruk. De meest genoemde aanleidingen voor stress zijn 'school of huiswerk' of 'alles wat ik moet doen (school, huiswerk, sociale media, bijbaantje, sporten etc.)'. Minder vaak genoemde aanleidingen zijn 'situatie thuis' en 'eigen problemen'. Jongeren, die vaak stress ervaren door thuis of eigen problemen, voelen zich veel minder gelukkig en minder gezond dan gemiddeld.

Enkele positieve trends zijn:

- een afname van alcoholgebruik en roken (wel een toename van het gebruik van e-sigaretten);
- aan afname van het risico op problematisch gamen en op problematisch gebruik van sociale media;
- een lichte afname van het aandeel dat zichzelf te zwaar vindt.

In 2019 stond jongerenoverlast voor het eerst sinds jaren niet in de top 10 van belangrijkste aan te pakken buurtproblemen volgens Nijmegenaren. Daarna droeg de coronacrisis bij aan een forse groei van het aantal geregistreerde gevallen van jeugdoverlast (in 2020 77% hoger dan in 2019).

Het aantal verwijzingen van 12-17-jarigen naar bureau Halt nam na een jarenlange daling in 2019 weer wat toe (100 per 10.000 12-17-jarigen), maar is wel een stuk lager dan gemiddeld in de benchmarksteden (165 per 10.000 12-17-jarigen). Het percentage Nijmeegse jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen, is in de jaren 2015 t/m 2019 stabiel en gelijk aan het gemiddelde voor de benchmarksteden (1% in 2019). En dat geldt ook voor het percentage 12-22-jarigen met een jeugdreclasseringsmaatregel, om te voorkomen dat ze opnieuw de fout ingaan (0,5% in 2019).

Het percentage voortijdige schoolverlaters (stoppen met school zonder startkwalificatie; een startkwalificatie betekent minimaal een opleiding havo/vwo of mbo2-niveau) is de

laatste schooljaren gedaald tot 2,1% in 2019/2020 (225 scholieren). Dat is iets lager dan gemiddeld in de benchmarksteden.

Ruim driekwart van de volwassenen voelt zich goed gezond

In vergelijking met 2017 geeft in 2019 een even hoog percentage volwassen Nijmegenaren aan zich goed tot zeer goed gezond te voelen (77%). Een ruime meerderheid (88%) geeft een rapportcijfer 7 of hoger voor hoe gelukkig men zich voelt (gemiddelde rapportcijfer: 7,6). Cijfers van de GGD uit 2012 en 2016 laten een afname van het roken en een toename van het eten van groente en fruit zien. Voor alcoholgebruik en overgewicht is het beeld stabiel. Een negatieve ontwikkeling is de lichte stijging van het aandeel volwassen Nijmegenaren met een hoog risico op een angststoornis of depressie (van 6% naar 8%). Het percentage dat aan sport doet (79% in 2019) is gelijk gebleven, na een periode van stijging tot 2017. Het aandeel dat te weinig sport en beweegt is het hoogst bij de 75-plussers en de 45-54-jarigen. De Gezondheidsmonitor 2016 (GGD, RIVM en CBS) laat zien dat in Nijmegen meer volwassenen wekelijks sporten (60%) dan gemiddeld in de benchmarksteden (55%). Ook voldoet een relatief groot deel van de volwassen Nijmegenaren aan de beweegrichtlijnen (59% versus gemiddeld ruim 55% in de benchmarksteden). Het gaat om minstens 150 minuten per week aan matig intensieve inspanning doen, zoals wandelen en fietsen, verspreid over diverse dagen. En om minstens tweemaal per week spier- en botversterkende activiteiten doen. Verder is in Nijmegen het aandeel volwassenen met overgewicht (39%) lager dan gemiddeld in de benchmarksteden (43%), maar nog wel aanzienlijk; 10% heeft ernstig overgewicht en 29% matig overgewicht. In 2019 geeft ruim negentig procent van de Nijmegenaren aan goed voor zichzelf te kunnen zorgen. Dat is vergelijkbaar met het beeld voor de jaren daarvoor. Onder de 75-plussers is dit percentage lager (72%). En dat geldt ook voor de Nijmegenaren met een niet-westerse migrantenachtergrond (83%) en personen met een lagere sociaaleconomische status (82%).

Toename eenzaamheid

Onderzoek van de GGD (Gezondheidsmonitor 2016) laat een groei zien van het percentage volwassenen dat (zeer) ernstig eenzaam is, van 7% in 2012 naar 12% in 2016. In de leeftijdscategorieën 35-49 en 50-64 jaar is het aandeel ernstig eenzamen het hoogst (circa 15%). Bij de 65-plussers gaat het om 12%. Ten opzichte van 2012 geven in 2016 meer volwassenen aan vaak het gevoel te hebben buiten de samenleving te staan (gestegen van 3% in 2012 naar 7% in 2016; komt meer voor bij laag en middelbaar opgeleiden). Deze stijging geldt voor alle leeftijdscategorieën, behalve de 65-74-jarigen. Ook is het aandeel waarbij sociale uitsluiting speelt, licht toegenomen (van 5 naar 7%).

Hierbij aansluitend zien we in de Burgerpeiling een stijgende trend voor het aantal Nijmegenaren dat aangeeft te weinig contacten met andere mensen te hebben (van 6% in 2013 naar 12% in 2019). Bij de Nijmegenaren met een niet-westerse migrantenachtergrond is dit aandeel hoger (28%; was 11% in 2013).

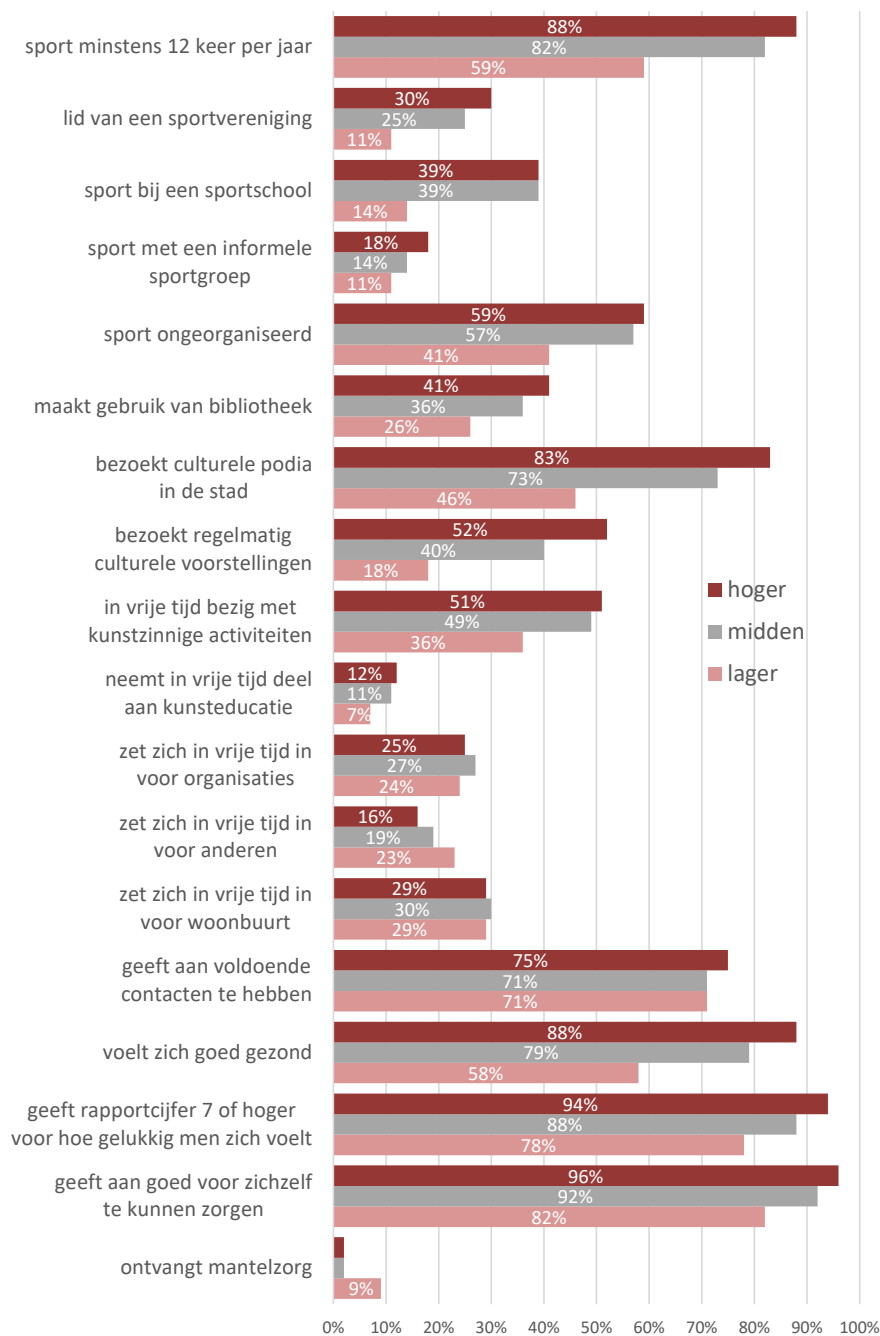
Veel meldingen van overlast door verwarde personen

In de periode 2013-2016 nam het aantal meldingen bij de politie van overlast door verwarde personen flink toe, van ruim 700 in 2013 naar bijna 1.300 in 2016. In 2018 en 2019 lag het aantal op circa 1.200. In 2020 zien we een forse toename tot ruim 1.600 meldingen. Achter de meldingen gaan verschillende soorten problematiek schuil (onder meer

psychische stoornissen, dementie, relatieproblemen en verstandelijke beperkingen).
Mogelijk speelt de coronacrisis een rol bij de forse toename in 2020.

Verschillen naar sociaaleconomische status

Gegevens uit de Burgerpeiling laten zien dat personen met een lagere sociaaleconomische status zich minder vaak goed gezond en zelfredzaam voelen, een lager rapportcijfer geven voor hoe gelukkig men zich voelt en vaker afhankelijk zijn van mantelzorg. En ook de sport- en cultuurdeelname is lager. Voor de mate waarin men zich in de vrije tijd voor de samenleving inzet en voor het voldoende contacten met anderen hebben zijn de verschillen naar sociaaleconomische status veel kleiner.

Figuur 6: Diverse uitkomsten Burgerpeiling naar sociaaleconomische status. Bron: Burgerpeiling 2019, O&S.

Effecten van coronapandemie op welzijn

Sinds voorjaar 2020 voeren de GGD'en en het RIVM regelmatig peilingen onder de bevolking uit naar het gedrag, welbevinden en andere zaken rondom het coronavirus. De uitkomsten daarvan geven indicaties voor de gevoelens en het gedrag bij de inwoners van Nijmegen.

- Van de Nijmeegse deelnemers aan het onderzoek was eind 2020 46% enigszins eenzaam en 13% ernstig eenzaam (in totaal bijna 60%, wat vergelijkbaar is met het landelijke beeld). Vooral het aandeel dat enigszins eenzaam is, is groter dan bij de Gezondheidsmonitor volwassenen in 2016 werd gemeten (31% matig eenzaam en 12% ernstig eenzaam). De landelijke uitkomsten laten zien dat het aandeel dat enigszins of ernstig eenzaam is bij jongeren een stuk groter is (77%). Verder tonen de landelijke uitkomsten de invloed van het af- en opbouwen van de lockdownmaatregelen zien. Het aantal mensen met eenzaamheidsgevoelens nam tussen april en juli af. Tot (half) augustus is het beeld stabiel. Daarna is er sprake van een stijging.
- Eind 2020 was 85% van de Nijmeegse deelnemers psychisch gezond (het gaat om een schaalscore op basis van gerapporteerde stress, angst, slaapproblemen en stemming). Met 13% ging het psychisch minder goed en 2% was psychisch ernstig ongezond. Dit komt overeen met het landelijke beeld. De landelijke uitkomsten van het onderzoek laten zien dat dit beeld sinds voorjaar 2020 vrij stabiel is en dat de psychische gezondheid veel lager ligt bij de 16-24-jarigen (62% psychisch gezond).
- 73% gaf het rapportcijfer 7 of meer voor hun leven op dat moment. Bij de Gezondheidsmonitor volwassenen 2016 gaf een groter deel een 7 of meer voor hoe gelukkig men zich voelde (88%).
- 50% sportte minder dan voor de coronapandemie, 14% meer.
- 28% dronk minder alcohol dan voor de coronapandemie, 17% meer.
- 13% at minder gezond dan voor de coronapandemie, 16% gezonder.
- Het aantal rokers, dat sinds de coronapandemie meer is gaan roken, is groter dan het aantal rokers dat minder is gaan roken.

4.3. Zorg en ondersteuning

Lichte afname cliënten jeugdhulp ten opzichte van 2019

Over heel 2020 gemeten waren er ruim 4.500 personen die het hele jaar of een deel van het jaar gebruikgemaakt hebben van maatwerkvoorzieningen binnen de jeugdhulp. Dat is een stijging ten opzichte van 2017 (+360), maar een daling ten opzichte van 2019 (-75). Het gaat om circa 15% van alle Nijmegenaren onder de 18 jaar en circa 150 18-22-jarigen die verlengde jeugdhulp ontvangen.

Van de ruim 4.500 jeugdhulpcliënten in 2020 hebben er ongeveer 4.400 een vorm van ambulante hulp gehad: jeugdhulp zonder verblijf (-90 ten opzichte van 2019). In een deel van de gevallen is verblijf buiten het eigen gezin noodzakelijk voor de behandeling of voor het veilig opgroeien van kinderen (plaatsing in een pleeggezin, gezinshuis of behandelgroep). Het aantal cliënten jeugdhulp met verblijf is ongeveer gelijk gebleven (circa 500). Een meerderheid van deze laatste groep krijgt ook ambulante hulp. Het percentage 0- t/m 17-jarigen met jeugdhulp is relatief hoog in de stadsdelen Dukenburg, Lindenholt, Nijmegen-Zuid en Oud- en Nieuw-West en relatief laag in de stadsdelen Nijmegen-Oost, Midden en Noord.

De uitkomsten van de laatst uitgevoerde meting voor het cliëntervaringsonderzoek jeugdhulp in 2019 laten opnieuw zien dat de cliënten wat positiever zijn over de kwaliteit van de hulp dan over het regelen ervan. Voor het regelen van de ondersteuning geven de ouders van jeugdhulpcliënten tot 15 jaar gemiddeld het rapportcijfer 7,0 en de jeugdhulpcliënten vanaf 15 jaar een 7,1. Voor de kwaliteit van de ondersteuning geven de ouders van jeugdhulpcliënten tot 15 jaar een 7,4 en de jeugdhulpcliënten vanaf 15 jaar een 7,3. Ten opzichte van de meting in 2018 is het oordeel over het regelen van de hulp wat verbeterd en het oordeel over de kwaliteit van de hulp wat achteruitgegaan. Het element dat de afgelopen jaren het laagst werd beoordeeld is de snelheid waarmee men is geholpen. Met betrekking tot de uitvoering en effectiviteit van de hulp blijft de samenwerking tussen verschillende hulpverleners het meest genoemde aandachtspunt.

Verdere toename aantal cliënten Wmo

Het totaalaantal cliënten voor maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo (exclusief beschermd wonen) nam toe van 11.170 over heel 2017 naar 12.640 over heel 2020 (+13%). Het aantal cliënten voor hulpmiddelen (rolstoelen, vervoer en woonvoorzieningen) is het grootst (6.400 in 2020; 870 meer dan in 2017), gevolgd door het aantal cliënten huishoudelijke hulp (5.760 in 2020; ook 870 meer dan in 2017). Daarna volgen de cliëntenaantallen voor ondersteuning (ambulante begeleiding, dagbesteding: 3.650; sinds 2018 ongeveer gelijk gebleven) en verblijf (24uursopvang, crisisopvang: 690; 110 meer dan in 2017). Het totaal van de vier onderscheiden zorgsoorten is hoger dan de eerdergenoemde 12.640, omdat een aanzienlijke groep van meerdere soorten voorzieningen gebruikmaakt.

Bij de groei van het aantal Wmo-clients zijn de vergrijzing en het beleid gericht op zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen belangrijke factoren. Van begin 2017 tot begin 2020 nam het aantal inwoners van 65 jaar en ouder met bijna 2.200 toe, terwijl de totale bevolking met ruim 4.000 toenam. Ongeveer de helft van de Wmo-voorzieningen wordt afgenomen door 65-plussers. Het gaat daarbij vooral om huishoudelijke hulp en hulpmiddelen en veel minder om begeleiding en dagbesteding. Bij de personen tot 65 jaar gaat het juist vaak om ondersteuning (begeleiding en dagbesteding). In mindere mate nemen zij ook hulpmiddelen en huishoudelijke hulp af.

Nijmegen heeft voor beschermd wonen een regiofunctie, wat betekent dat Nijmegen het beschermd wonen ook voor cliënten uit de regio verzorgt. Vanaf 2018 is het aantal cliënten met 80 gedaald naar 1.390. In 2020 woonden 775 cliënten in Nijmegen (57%) en de rest daarbuiten. Van de cliënten in 91% jonger dan 65 jaar.

De uitkomsten van de laatst uitgevoerde meting voor het cliëntervaringsonderzoek Wmo in 2019 laten zien dat het gemiddelde rapportcijfer voor het regelen van de ondersteuning gelijk gebleven is (7,2). Het laagst wordt gescoord op de bekendheid waar men met de hulpvraag terecht kan en de snelheid waarmee men wordt geholpen (resp. 64% en 60% positief tot zeer positief).

Het rapportcijfer voor de kwaliteit van de ondersteuning is iets gedaald, van 7,7 in 2019 naar 7,5 in 2020. Van de cliënten, die in 2019 hulp kregen, is 1 op de 5 hier ontevreden over. Het oordeel van cliënten beschermd wonen blijft over de jaren op onderdelen achter, zowel als het gaat om het regelen van hulp als de hulp zelf.

Sterke toename aantal 70-plussers

Vanaf de 75 jaar neemt de vraag naar zorg duidelijk toe. Uit de statistieken blijkt dat een relatief groot deel van de 75-plussers gebruikmaakt van de Wmo. In de Burgerpeiling 2019 geeft 11% van de 75-plussers aan niet goed voor zichzelf te kunnen zorgen, versus 3% van de 65-74-jarigen en 2% van alle volwassen Nijmegenaren. Verder geeft een 23% van de 75-plussers aan zich matig of slecht gezond te voelen, versus 14% van de 65-74-jarigen en 8% van alle volwassen Nijmegenaren. En 19% van de 75-plussers geeft aan mantelzorg te ontvangen, versus 6% van de 65-74-jarigen en 4% van alle volwassen Nijmegenaren. Hierbij moet bedacht worden dat zelfstandig wonende ouderen met veel gezondheidsklachten deels niet aan bevolkingsonderzoek zullen deelnemen en dat ouderen in tehuizen niet in de steekproef voor het bevolkingsonderzoek zitten. Het verschil tussen de 75-plussers en de leeftijdsgroepen daaronder is dus nog groter dan het bevolkingsonderzoek laat zien.

Onze bevolkingsprognose laat een flinke groei van het inwonertal zien (hoofdscenario: 198.500 inwoners in 2035). De voorspelde groei is het grootst in de oudere leeftijdsklassen. Het aantal 70-plussers stijgt in het hoofdscenario van onze bevolkingsprognose van circa 19.500 in 2020 naar circa 28.500 in 2035. Dit betekent dat de zorgvraag in Nijmegen de komende jaren flink zal toenemen. In bijna alle stadsdelen zal het aantal 70-plussers de komende jaren toenemen. Dukenburg en Lindenholt nemen hierbij een aparte positie in; het aantal ouderen zal er toenemen, terwijl - vooral in Lindenholt - de overige leeftijdsgroepen allemaal in omvang teruglopen.

Ook het aantal Nijmegenaren onder de 20 jaar zal verder toenemen - van circa 34.000 in 2020 naar ruim 37.000 in 2035 - maar veel minder dan het aantal ouderen.

Traditioneel woonden ouderen met een zorgbehoefte, maar ook andere mensen met een functiebeperking, vaak in tehuizen en instellingen. Sinds 2002 werkt de gemeente aan een stadsbreed beleid van “woonservicegebieden”. Doel is dat ouderen en mensen met een functiebeperking zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen. Tehuiszorg wordt daarvoor vervangen door zorg aan huis, geleverd in gewone woningen of in speciaal daarvoor gebouwde huizen. Deze trend wordt ‘extramuralisering’ genoemd en wordt ook in het rijksbeleid nagestreefd/bevorderd. Overigens is het meer/langer op zichzelf willen wonen een trend die maatschappelijk, binnen de bevolking, al langer aanwezig is, ook los van overheidsbeleid. Door de sterke toename van het aantal ouderen zal het aantal woningen waarin wonen en zorg gecombineerd kan worden (vooral door woningaanpassing maar ook in de vorm van serviceflats, senioren- en mantelzorgwoningen e.d.) uitgebreid moeten worden. De uitkomsten van WoON 2018 geven zicht op hoe seniorenhuishoudens op dit moment wonen en in hoeverre woningen geschikt zijn vanuit het oogpunt van wonen met zorg of met een beperking:

- 87% van de 18.700 Nijmeegse seniorenhuishoudens (65+) woont in de normale woningvoorraad. Ruim de helft kent geen fysieke beperkingen, 40% kent enige beperkingen (niet ernstig) en in 10% van de gevallen is er sprake van ernstige beperkingen.
- 40% van de seniorenhuishoudens zit in de nabijheid van een steunpunt of dienstencentrum. Ongeveer 3.000 seniorenhuishoudens wonen in een specifieke ouderenwoning (serviceflat, woonzorgcomplex, andere woonvorm of ouderenwoningen niet opgenomen in een complex).
- De meeste woningen in zowel de huur- als de koopsector zijn vanuit het oogpunt van wonen met zorg of met een beperking niet bijzonder geschikt. Van de 77.000 woningen

waarover informatie is, betreft bijna een kwart (18.500) "nultredenwoningen", meestal flats. Nog eens 15.000 (19%) woningen zijn wel intern gelijkvloers toegankelijk, maar daarbij kan de voordeur niet gelijkvloers bereikt worden. Bijna de helft van de woningen is wel extern toegankelijk, maar kent intern obstakels (denk aan een gangbare laagbouwwoning met een trap erin) en nog eens 7.500 woningen (10%) kent binnen en buiten obstakels.

- Bijna driekwart van de nultredenwoningen zit in de huursector en tachtig procent is etagebouw. Ongeveer een derde van de nultredenwoningen wordt bewoond door 65+ huishoudens. Omgekeerd woont ook een derde van de 18.700 65+ huishoudens in een nultredenwoning. Bij de groep 50-64 is dat 14%.
- In 7.300 van de 77.000 bewoonde woningen zijn voorzieningen voor een handicap aanwezig. In meer dan de helft van deze woningen woont een 65+ huishouden.

Aantal aanmeldingen bij sociale wijkteams stabiel

De afgelopen jaren vormden de sociale wijkteams in de stadsdelen de belangrijkste lokale toegangspoort voor ondersteuning en zorg. De werkzaamheden van de teams bestaan met name uit het oppakken van zorgvragen van mensen in de vorm van kortdurende ondersteuning en het regelen van voorzieningen/hulp bij zorgaanbieders. Voor Wmo-voorzieningen zijn de sociale wijkteams de belangrijkste verwijzers, voor jeugdhulp zijn dat de huisartsen, gevolgd door de sociale wijkteams.

In 2020 is besloten om elk sociaal wijkteam te splitsen in een breed basisteam Jeugd en Gezin en een breed basisteam Volwassen. Het is de bedoeling dat er daardoor meer expertise direct beschikbaar komt in de wijk. Bij maatwerk - zorg die het basisteam niet kan leveren - wordt direct een zorgaanbieder met expertise ingezet. De brede basisteams gaan in de loop van 2021 van start.

Het aantal aanmeldingen bij de sociale wijkteams ligt al enige jaren op rond de 10.000 per jaar. In 2020 ging het om bijna 10.000 aanmeldingen van ruim 7.700 inwoners (van wie een deel meerdere aanmeldingen deden). Veel cliënten hebben zich sinds 2015 al vaker gemeld. Het totaal aantal personen dat zich inmiddels vanaf 2015 bij de 10 sociale wijkteams in de stad heeft gemeld, is ongeveer 23.900. In Hatert is het aandeel bewoners dat zich in de periode 2015-2020 1 of meer keer gemeld heeft het hoogst (23%), gevolgd door Dukenburg (19%). In Centrum (8%) en Noord (7%) is dit aandeel het laagst. De gemiddelde wachttijd van aanmelding tot een gesprek met de sociale wijkteams was in 2020 6,8 weken. In 2019 was dat 7,9 weken.

Circa driekwart van de Wmo-clienten, die voor hun hulpvraag contact met het sociaal wijkteam hebben gehad, is tevreden over dat contact. Over het contact over jeugdhulp met het sociaal wijkteam is een lager percentage tevreden (57% van de ouders bij de meting in 2020, versus 66 en 70% bij de metingen in 2018 en 2019).

De bekendheid van de sociale wijkteams nam in de periode 2017-2019 licht toe. In 2019 is 23% van de Nijmegenaren redelijk of goed op de hoogte van het bestaan en de functie van de sociale wijkteams (18% in 2017); 29% heeft er wel van gehoord, maar weet er verder weinig vanaf (28% in 2017); 48% is er helemaal niet mee bekend (54% in 2017).

Percentage dat gebruikmaakt van Stips gelijk gebleven

Nijmegenaren die met informatie- en adviesvragen zitten - bijvoorbeeld over inkomen, formuleren, activiteiten in de wijk, zorg en opvoeding - kunnen bij een van de in totaal 10

Stips terecht. De bekendheid van de Stips nam in de periode 2017-2019 licht toe, het percentage Nijmegenaren dat er naar eigen zeggen gebruik van maakte bleef gelijk.

- In 2019 is 24% van de Nijmegenaren is redelijk of goed op de hoogte van het bestaan en de functie van de Stips (19% in 2017); 23% heeft er wel van gehoord, maar weet er verder weinig vanaf (25% in 2017). Meer dan de helft (54%) is er helemaal niet mee bekend (56% in 2017).
- In 2019 weet 28% waar het Stip voor de buurt waar men woont gevestigd is (25% in 2017).
- Net als in 2017 geeft in 2019 8% aan dat men in de afgelopen twee jaar contact met een Stip heeft gehad, 5% één keer en 3% twee keer of vaker. Het aantal geregistreerde bezoeken aan de Stips is de afgelopen jaren sterk toegenomen tot 23.000 in 2019.
- Ook de mate van tevredenheid over de informatie of het advies van de medewerkers van de Stips is niet veranderd: ruim twee derde is hier tevreden over en 8% ontevreden. Ook in het cliëntervaringsonderzoek Wmo wordt gevraagd naar de tevredenheid over het contact met de Stips. In 2019 was driekwart van de Wmo-clënten daar tevreden over.
- Onder personen met een lagere sociaaleconomische status is het percentage dat gebruikgemaakt heeft van de Stips groter (19%) dan onder de personen met een gemiddelde (7%) en hogere (4%) sociaaleconomische status.

Hulpverlening op basis van drang of onder dwang

Voor de aanpak van huishoudens met meervoudige problemen, waarvan een deel overlast veroorzaakt, functioneren er op stadsdeelniveau multidisciplinaire regieteam. Daaraan nemen, behalve de gemeenten en zorginstellingen, ook corporaties en de politie deel. De hulpverlening is op basis van drang en heeft vaak een structureel karakter. In 2020 waren er 401 casussen in behandeling.

Het Veiligheidshuis biedt hulpverlening op basis van een combinatie van zorg en strafrecht (dwang) in gevallen van complexe problematiek, die bijna altijd een structureel karakter heeft. In 2019 waren er 284 Nijmeegse casussen in behandeling.

Forse stapeling gebruik regelingen bij bijna 5% huishoudens

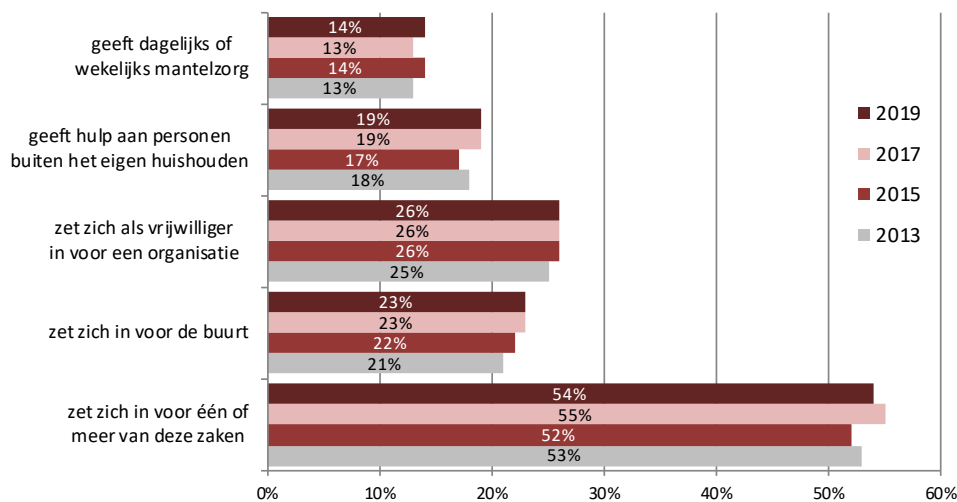
Voor 18 regelingen binnen het sociaal domein (zorg, werk, inkomen en jeugd) hebben we zicht op de overlap in het gebruik. Van de zelfstandig wonende huishoudens in Nijmegen maakt in 2020 30% gebruik van 1 of meer regelingen, net als in 2019. Een relatief klein aandeel van de huishoudens neemt een groot deel van het gebruik van die regelingen in beslag; 35% van alle cliëntrelaties met de gemeente voor de regelingen is te herleiden tot 5% van de huishoudens. Voor 4,7% van de huishoudens (circa 3.500 huishoudens) geldt dat ze gebruikmaken van minstens 5 regelingen (versus 3,7% in 2019). Het veel gebruikmaken van regelingen komt naar verhouding meer voor bij eenoudergezinnen (16%) en huishoudens met een niet-westerse achtergrond (13 tot 20%, afhankelijk van het herkomstland). Ook komt het meer voor in vier wijken in Dukenburg (Meijhorst, Aldenhof, Zwanenveld, Lankforst) en in de wijken Hatert en Nije Veld (7,5 tot 11%).

4.4. Inzet voor anderen

Ruim de helft zet zich in vrije tijd in voor anderen en de samenleving

Bij hulp en ondersteuning bieden aan personen en organisaties spelen bewoners een belangrijke rol. In de Burgerpeiling vragen we naar de vrijwillige inzet van Nijmegenaren

voor anderen en de samenleving. In de periode 2013-2019 zien we weinig veranderingen met betrekking tot die inzet.

Figuur 7: Vrijwillige inzet van Nijmegenaren voor anderen en de samenleving. Bron: Burgerpeiling.

- 14% van de Nijmegenaren geeft dagelijks of wekelijks mantelzorg;
- 19% geeft maandelijks of vaker hulp aan personen buiten het eigen huishouden (oppassen op kinderen; hulp vanwege problemen; hulp bij de administratie of praktische zaken);
- 26% zet zich maandelijks of vaker in als vrijwilliger voor een organisatie;
- 23% zet zich op minstens een van de volgende manieren in voor de buurt: organiseren feesten/activiteiten, schoonhouden van buurt, groenonderhoud in buurt en buurtproblemen/verbeterpunten onder de aandacht brengen (als we ook de hulp aan buurtbewoners en de vrijwillige inzet voor buurtorganisaties meerekenen komen we op 29%).

Voor alle vormen van vrijwillige inzet voor de samenleving tezamen is een stapelingscore gemaakt. Daarbij is de frequentie ‘minder dan eenmaal per maand’ niet meegeteld. Het resultaat is dat in 2019 54% van de Nijmegenaren zich op minstens één veld inzet. Dit percentage is sinds 2013 weinig veranderd.

Verschillen tussen stadsdelen voor verbondenheid met buurt

De score voor de sociale kwaliteit in de buurt op basis van de Burgerpeiling laat zien in hoeverre Nijmegenaren zich verbonden voelen met hun buurt en buurtgenoten. De gemiddelde score ligt in 2019 op 5,8 en is daarmee gelijk aan 2015 en 2017. Wel zijn er aanzienlijke verschillen tussen de stadsdelen. In Nijmegen-Noord (6,6) is de score het hoogst, gevolgd door Nijmegen-Oost (6,3) en Nijmegen-Midden (6,0). Nijmegen-Centrum scoort het laagst (5,0) en ook in Lindenholt (5,3) en Dukenburg (5,5) scores beneden het gemiddelde.

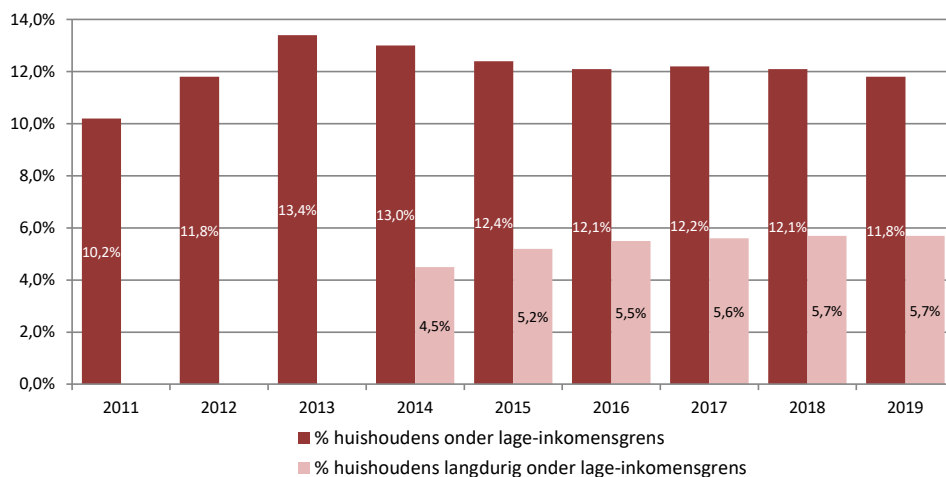
In de Burgerpeiling is aan Nijmegenaren gevraagd of ze vinden dat bewoners met en bewoners zonder migratieachtergrond in de buurt goed met elkaar samenleven. Deze vraag is niet voorgelegd aan Nijmegenaren die aangeven dat in hun buurt weinig mensen met een migrantenachtergrond wonen. Bijna de helft (47%) heeft gekozen voor ‘goed’ en 10% voor ‘slecht’ (31% ‘niet goed, niet slecht’ en 12% ‘weet niet’). In de volgende wijken is

relatief weinig voor 'goed' (31-44%) en relatief veel voor 'slecht' (11-22%) gekozen: Wolfskuil, Neerbosch-Oost, Heseveld, Grootstal, Meijhorst en Malvert.

4.5. Inkomenssituatie

Percentage huishoudens met armoederisico stabiel

Het CBS berekent bij hoeveel huishoudens er risico op armoede is: het percentage huishoudens onder de lage-inkomensgrens. In 2019 lag die lage-inkomensgrens voor een alleenstaande op netto 1.090 euro per maand. Voor een paar was dat 1.530 euro, en met twee minderjarige kinderen 2.080 euro. Door de economische crisis nam het percentage Nijmeegse huishoudens onder de lage-inkomensgrens toe tot 13,4% in 2013. Daarna is dit percentage licht gaan dalen. De laatste jaren (2015-2019) is het percentage niet veel veranderd (11,8% in 2019 = circa 9.400 huishoudens). Dat geldt ook voor het percentage huishoudens dat minstens 4 jaar onder de lage inkomensgrens zit (5,7% in 2019 = circa 4.000 huishoudens). In drie benchmarksteden is het aandeel huishoudens onder de lage-inkomensgrens wat groter dan in Nijmegen (Groningen, Arnhem en Enschede), en in vier benchmarksteden wat kleiner (Eindhoven, Tilburg, Leiden en Maastricht). Studentenuishoudens en huishoudens, die slechts een deel van het jaar inkomen hadden, zijn buiten beschouwing gelaten.

Figuur 8: Percentage huishoudens (langdurig) onder de lage-inkomensgrens. Bron: CBS.

Binnen het Nijmeegse armoedebelief is de grens "130% van het sociaal minimum" belangrijk, waarbij het sociaal minimum min of meer gelijk staat aan een bijstandsuitkering. In Nijmegen vallen 17.500 huishoudens in Nijmegen onder deze grens (22% van de huishoudens, exclusief studenten). Het aandeel onder de 130% grens is het grootst onder eenoudergezinnen en alleenstaanden (ongeveer een derde) en in Hatert, Nije Veld en enkele wijken in Dukenburg (meer dan 30%).

De Burgerpeiling laat een wat gunstiger beeld zien dan de statistieken. In 2013 gaf 11% van de zelfstandige huishoudens aan dat de financiële situatie van het huishouden slecht was; in 2019 is dat 5%. De groep die aangeeft dat de financiële situatie in de voorgaande twee jaar verbeterd is (30%), is groter dan de groep voor wie verslechtering is opgetreden (18%).

Circa 3.500 Nijmeegse huishoudens kunnen niet op eigen kracht hun financiën regelen en zijn onder bewind gesteld. Bij ruim 2.000 huishoudens, die over onvoldoende inkomsten

beschikken om hiervoor te betalen, vergoedt de gemeente de kosten hiervoor via de bijzondere bijstand. Bij die 2000 huishoudens gaat het vooral om alleenstaanden en eenoudergezinnen.

Opvallend is dat het aantal aanmeldingen bij Bureau Schuldhulpverlening in 2020 (280) flink lager ligt dan in 2019 (376). De oorzaak is lastig te bepalen. Ondervinden huishoudens (nog) minder financiële problemen dan in 2019? Zoeken mensen, door de lockdownmaatregelen minder hulp? Of moet er meer tijd voorbijgaan voor de financiële problemen ten gevolge van de coronacrisis aanleiding zijn tot een aanvraag schuldhulpverlening? Een factor van belang hierbij is dat circa 40% van de 8.400 ZZP-ers gebruikgemaakt heeft van Tozo-1, de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (3.500 toekenningen). Voor de opvolgers Tozo-2 en Tozo-3 waren eind 2020 ruim 1.000 en ruim 1.100 toekenningen gedaan. Deze regelingen worden bijna altijd gebruikt als vervolg op een eerdere Tozo-uitkering.

Groei aantal bijstandsuitkeringen in 2020

Vanaf de zomer van 2017 daalde het aantal bijstandsuitkeringen in Nijmegen, van ongeveer 8.000 toen naar ruim 7.100 aan het begin van 2020. De coronacrisis heeft geleid tot weer een toename, tot 7.400 begin 2021 (+280 t.o.v. maart 2020). De instroom in het uitkeringenbestand is weer groter dan de uitstroom, in tegenstelling tot in voorgaande jaren. De belangrijkste reden van uitstroom is het vinden van werk. In 2020 was dit in minder gevallen de reden van beëindiging (41%) dan in 2019 (46%).

Een deel van de bijstandsuitkeringen gaat naar een grote, vaste kern: bijna de helft van de uitkeringen loopt al langer dan 5 jaar, twee derde langer dan 3 jaar.

Het aantal WW-uitkeringen steeg in de eerste maanden van de coronacrisis sterk. Van juli tot november is er weer sprake van een daling. In december 2020 was het aantal WW-uitkeringen 350 hoger dan in maart 2020. Zowel de stijging als de daling komt hoofdzakelijk voor rekening van de groep tot 27 jaar, die vaak niet meer dan drie maanden recht op een WW-uitkering hebben.

Circa 15% van huishoudens maakt gebruik van inkomensondersteunende maatregelen

Voor huishoudens met een laag inkomen zijn er diverse gemeentelijke regelingen voor inkomensondersteuning, onder meer individuele inkomenstoelage, bijzondere bijstand, Meedoenregeling, kinderfonds, Collectieve Aanvullende Ziektekostenverzekering en kwijtschelding lokale belastingen. Van alle zelfstandige wonende huishoudens in Nijmegen maakte in 2020 zo'n 15% gebruik van een of meer van bovengenoemde regelingen. Dit percentage is de laatste jaren tamelijk stabiel. Bijna de helft van de gebruikers van deze regelingen had een bijstandsuitkering, ruim 20% leeft van OAW/pensioen en 30% van inkomens uit arbeid of een andere uitkering dan bijstand.

Het Nibud heeft in 2019 berekend dat nagenoeg alle soorten minimahuishoudens in Nijmegen, wanneer zij gebruik maken van de bestaande gemeentelijke en landelijke inkomensregelingen, voldoende budget hebben voor het vervullen van de basisbehoeften (noodzakelijke uitgaven) en het restpakket (uitgaven voor sociale participatie).

5. Duurzame stad

5.1. Energieverbruik en duurzame energie

Daling elektriciteits- en gasverbruik

Een toenemend aantal Nijmegenaren geeft aan zich er van bewust te zijn hoeveel elektriciteit en gas er in zijn of haar huishouden maandelijks wordt verbruikt (in 2021 66% van de stadspanelleden, versus 50% in 2017 en 46% in 2013). Het maandbedrag voor elektriciteit en gas is bij een groter deel bekend (81% van de stadspanelleden).

Het gemiddelde elektriciteitsverbruik per woning is al jaren aan het dalen. In 2019 is de daling beperkt (van 2.390 kWh in 2018 naar 2.380 kWh in 2019). Het elektriciteitsverbruik per woning ligt in Nijmegen lager dan gemiddeld in de benchmarksteden (2.470 kWh per woning). Bij de daling van het elektriciteitsverbruik per woning moet wel bedacht worden dat het aantal woningen in Nijmegen is toegenomen, waardoor er in totaliteit geen daling is van het stroomverbruik door particulieren.

Het totale stroomverbruik bij zakelijke verbruikers is wel afgenomen, vooral door sloop, sluiting en productiewijzingen.

Het gemiddeld gasverbruik per woning, gecorrigeerd voor de buitentemperatuur, is al jaren aan het dalen, het ene jaar sneller dan het andere. In 2019 zet de daling door (van 1.200 m³ in 2018 naar 1.150 m³ in 2019). Het gasverbruik per woning kruipt langzaam naar het gemiddelde voor de benchmarksteden (1.133 m³ per woning). De vergelijking wordt vertekend door verschillen in het percentage woningen dat niet op gas, maar op stadsverwarming aangesloten is. Het gemiddeld gasverbruik voor woningen is het laagst in de steden, waar relatief veel woningen op stadsverwarming aangesloten zijn. In vier benchmarksteden is het percentage woningen op stadsverwarming groter dan in Nijmegen (27% in Tilburg, 21% in Leiden, 15% in Enschede, 10% in Arnhem en 8% in Nijmegen). Het aantal woningen aangesloten op stadsverwarming is gestegen van circa 2.700 in 2011 naar ruim 6.200 woningen in 2019.

Voor de energetische kwaliteit van de woningen scoort Nijmegen iets gunstiger dan de benchmarksteden. In 2019 heeft 39% van de woningen in Nijmegen, die voorzien zijn van een energielabel, minimaal energielabel B (was 20% in 2013), versus gemiddeld 37% voor de benchmarksteden.

Niet alleen bij particulieren, maar ook bij de zakelijke verbruikers is het totale gasverbruik afgenomen, vooral door sloop, sluiting en productiewijzingen. Van de utiliteitsgebouwen in Nijmegen (gebouwen die geen woonbestemming hebben) met een energielabel heeft 50% label A of B. Dat percentage is lager dan het gemiddelde voor de benchmarksteden (59%).

Het totale energieverbruik binnen onze gemeente is de periode 2008-2019 met 18,4% gedaald.

Toename duurzame energie

De meeste Nijmegenaren (negen van de tien stadspanelleden in 2021) vinden de toepassing van duurzame energie belangrijk. Zo nodig mag dit voor een (toenemend) deel van de Nijmegenaren wat meer kosten (52% in 2021). Toepassing van zonnepanelen (elektriciteit), zonneboilers (warm water), wind (elektriciteit) of warmtepompen (ruimteverwarming) wordt zinvol geacht, maar deze technieken zijn nog niet zoveel in

gebruik. Vier van de tien Nijmegenaren (stadspanelleden) is in principe voorstander van plaatsing van windmolens binnen onze gemeente. Er is een steeds grotere groep die daar nadere voorwaarden aan stelt. Over het algemeen hebben Nijmegenaren liever dat windmolens worden geplaatst buiten hun directe woonomgeving, bijvoorbeeld op bedrijventerreinen of aan de rand van de stad.

Het aantal huishoudens met zonnepanelen op het dak groeit snel. Het aantal woningen met een zonnestroominstallatie is gestegen van ruim 400 in 2011 naar richting de 9.700 in 2019. Het percentage woningen met een zonnestroominstallatie is in Nijmegen hoger (12%) dan gemiddeld in de benchmarksteden (9%). Het totale vermogen van deze installaties is in vergelijking met de benchmarksteden gemiddeld.

Ook het aantal bedrijven met een zonnestroominstallatie is fors gestegen, van 131 in 2015 naar 438 in 2019 (versus gemiddeld 503 in de benchmarksteden). Het totale vermogen van deze installaties is een stuk lager dan gemiddeld in de benchmarksteden.

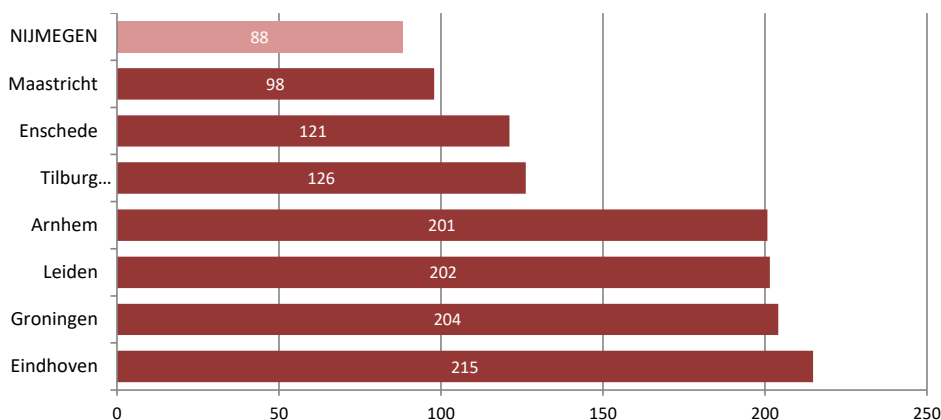
Naast de zonnestroom, zijn de vier windturbines langs de A15 goed voor 10 megawatt windvermogen.

Het percentage hernieuwbare energie - ook wel duurzame of groene energie genoemd - is in Nijmegen toegenomen van circa 2% in 2016 naar 3,5% in 2018 (versus 4,4% gemiddeld in de benchmarksteden; een actueel percentage is nog niet beschikbaar).

5.2. Omgaan met grondstoffen

Nijmegen scoort goed op het vlak van afvalscheiding

De gemiddelde hoeveelheid afval per inwoner is in Nijmegen wat lager (391 kg) dan gemiddeld in de benchmarksteden (409 kg). Veel afvalmateriaal kan opnieuw worden gebruikt. Het hergebruikpercentage voor huishoudelijk afval is in Nijmegen hoog. In 2019 ligt het op 70% van het ingezamelde en gebrachte afval (versus gemiddeld 55% voor de benchmarksteden) en op 72% als de nascheiding van niet gescheiden aangeleverd afval wordt meegerekend. De laatste jaren (2016-2019) is het hergebruikpercentage voor huishoudelijke afval stabiel. De hoeveelheid huishoudelijk restafval bedraagt in Nijmegen 118 kg per inwoner, versus gemiddeld 185 voor de benchmarksteden. Kijken we alleen naar het fijn huishoudelijk restafval dan zijn dit de aantallen: 88 kg per inwoner in Nijmegen versus gemiddeld 157 in de benchmarksteden.

Figuur 9: Fijn huishoudelijk restafval in kg per inwoner, 2019. Bron: CBS.

Om de landelijke doelstellingen voor 2025 te halen - 90% hergebruik en maximaal 30 kilo restafval per inwoner per jaar - ligt er nog een flinke uitdaging. Aan de stadspanelleden is najaar 2020 gevraagd of ze het huishoudelijk afval nog beter zouden kunnen scheiden; 20% van de panelleden denkt het huishoudelijk afval (veel) beter te kunnen scheiden. Nog eens 26% denkt dat iets beter te kunnen. Ruim de helft geeft aan alles al maximaal te scheiden. De panelleden noemen allerlei ideeën voor meer service op de gescheiden afvalinzameling, waaronder meer soorten afvalstromen aan huis ophalen, de ophaalfrequentie verhogen en meer containers in de wijken. Ook denkt men dat meer voorlichting kan helpen. Er is bijvoorbeeld de nodige onduidelijkheid over wat er wel en niet thuishoort in de zakken voor plastic verpakkingsmateriaal/blik/pak.

5.3. Duurzame mobiliteit

Oordeel over bereikbaarheid met fiets verbeterd

In onze monitoronderzoeken vragen we aan Nijmegenaren, bezoekers van de binnenstad en ondernemers naar waarderingsscores voor de bereikbaarheid van locaties binnen de stad (waaronder bedrijfslocaties en het stadscentrum). De bereikbaarheid met de fiets wordt hoger gewaardeerd (8,0 - 8,2) dan de bereikbaarheid met het openbaar vervoer (7,2 - 7,7) en de auto (6,0 - 6,7). De waardering van Nijmegenaren voor de bereikbaarheid met de fiets steeg van 7,6 in 2011 naar 8,1 in 2017. In 2019 is de waardering gelijk gebleven. Verbetering aan fietspaden is in 2017 en 2019 een van de meest genoemde redenen voor de vooruitgang van de stad.

Eind 2013 ging de gratis, bewaakte fietsenstalling onder Plein '44 open. De waardering voor de fietsstallingsmogelijkheden in het centrum is daarna fors gestegen naar een ruime zeven (van 6,1 in 2012 naar een ruime 7 in 2018 en 2020).

Vanaf 2015 is het aandeel in Nijmegen werkende Nijmegenaren dat met de fiets naar het werk gaat vrij stabiel (67%), na een periode van stijging. Op plek twee staat 'met de auto' (22%). De fiets is ook veruit het meest gebruikte vervoermiddel om naar de binnenstad te gaan. Overdag gebruikt ruim twee derde meestal de fiets en 's avonds bijna driekwart. Op plek twee, drie en vier staan 'te voet', 'met de auto' en 'met het openbaar vervoer'. Het percentage Nijmegenaren dat tevreden is over het onderhoud van fietspaden in de stad is gestegen van 62% in 2015 naar 71% in 2019. Over het onderhoud van de wegen voor het autoverkeer is ruim de helft tevreden (52%). Daarbij aansluitend gaan meldingen van Nijmegenaren over de openbare ruimte vaker over wegen voor het autoverkeer dan over fietspaden (en het vaakst over voetpaden).

Verschillen tussen stadsdelen voor tevredenheid over openbaar vervoer

Het percentage van de in Nijmegen werkende Nijmegenaren dat met het openbaar vervoer naar het werk gaat, is niet hoog en vrij stabiel (3% in 2019). Het percentage Nijmegenaren dat met het openbaar vervoer naar de binnenstad gaat, is hoger en ook tamelijk stabiel (21%). Een ruime meerderheid van de Nijmegenaren is tevreden over het openbaar vervoer in de buurt (76% tevreden, 7% ontevreden). In Nijmegen-Noord is de tevredenheid gedaald (in 2017 was 77% tevreden, in 2019 62%). Ook in Lindenholt is de tevredenheid lager dan gemiddeld (66%).

Toename elektrische auto's en laadpunten

Het aandeel duurzame auto's in Nijmegen is tussen 2015 en 2018 toegenomen en bleef in 2019 gelijk (ruim 300 per 10.000 personenauto's). In verreweg de meeste gevallen gaat het

om hybride auto's. In diverse benchmarksteden is het aandeel duurzame personenauto's hoger.

Het aantal semi(publieke) laadpunten voor elektrische auto's nam toe van 393 in 2019 tot 581 in 2020. Naar verhouding is het aantal laadpunten in Nijmegen ten opzichte van de benchmarksteden gemiddeld.

5.4. Leefmilieu

Geluidsoverlast komt meer voor dan stankoverlast

In 2019 geeft 16% van de huishoudens aan vaak geluidsoverlast in de buurt te ervaren, en 4% vaak stankoverlast. Deze percentages zijn de laatste jaren vrij stabiel. De belangrijkste redenen voor de geluidsoverlast zijn: burens of buurtgenoten en wegverkeer, gevolgd door bromfietsen of motoren en groepen jongeren op straat. De belangrijkste redenen voor de stankoverlast zijn: gft-containers/afvalbakken, wegverkeer, barbecue of open vuren en honden- en kattenuitwerpselen. Ten aanzien van de redenen die men voor geluids- en stankoverlast noemt, is er de laatste jaren weinig veranderd.

Meeste warmte-overlast in Nijmegen-Centrum

In dichtbebouwde buurten met weinig groen zijn beduidend hogere temperaturen gemeten dan in het omliggende landelijke gebied. Een deel van de huishoudens ervaart in de woning serieuze warmte-overlast. In 2017 gaf 19% van de Nijmegenaren aan regelmatig of vaak warmte-overlast in de woning te ondervinden. Deze overlast komt het meest voor in Nijmegen-Centrum en het minst in Nijmegen-Noord. Personen in bovenwoningen, en in wat mindere mate ook bewoners in flats met minimaal vijf woonlagen, geven meer dan gemiddeld aan dat ze frequent warmte-overlast in de woning ondervinden. De mate waarin warmte-overlast ervaren wordt, hangt onder meer samen met de mate waarin de openbare ruimte en het private gebied verhard zijn. In Nijmegen-Centrum is het percentage oppervlak dat verhard of bebouwd is het grootst; in Noord is dat nog relatief laag.

Nijmeegse tuinen zijn vergeleken met andere steden in grote mate verhard. In 2018 bedroeg het oppervlak steen gemiddeld genomen 67% van de totale tuin, tegenover 54% gemiddeld voor de benchmarksteden. Betegelde tuinen worden in verband gebracht met toename van zomerse hitte in de stad, wateroverlast in straten en huizen en verslechtering van luchtkwaliteit en overlevingsmogelijkheden voor kleine dieren.

Stabiel beeld voor tevredenheid over groen in woonbuurt

In 2019 gaf 68% van de Nijmegenaren aan tevreden te zijn over het groen in de woonbuurt. Dit percentage is al jaren niet veel veranderd. In Nijmegen-Oud-West is dit percentage lager (52% in 2019), net als bij de voorgaande metingen. Dit stadsdeel staat bovenaan voor het aandeel dat vindt dat er te weinig groen in de buurt is (19% versus 9% gemiddeld), gevolgd door Nijmegen-Centrum (15%) en Nijmegen-Noord (14%). Nijmegen-Oud-West staat ook bovenaan voor het aandeel dat ontevreden is over het groenonderhoud in de buurt (14% versus 9% gemiddeld).

Het percentage Nijmegenaren dat ontevreden is over hoeveelheid groen in de buurt is licht gestegen naar 9% in 2019 (versus 6% bij in 2015 en 2017). Het percentage Nijmegenaren dat ontevreden is over het groenonderhoud in de woonbuurt (9%) is de laatste jaren niet

veranderd. Het percentage dat tevreden is over het groenonderhoud in de buurt is in Nijmegen wat hoger (76%) dan gemiddeld in de benchmarksteden (71%).

Bezoekers van het stadscentrum waarderen het groen in de binnenstad in 2020 met een 6,3. Dat is vergelijkbaar met de scores in 2016 en 2018, maar hoger dan in 2012 (5,6). Bij de vraag aan bezoekers naar aanpakprioriteiten voor de gemeente m.b.t. de binnenstad is “meer groen” het meest genoemd.